

Samouprava

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO 1940

LJUBLJANA, V JUNIJU 1940

ŠTEV. 5-6

I. Legat:

Matični predpisi.

(Konec.)

R o d b i n s k a i m e n a.

Načelo velja, da mora nove vpise v matice izvrševati matičar tako, da se rodbinsko ime otroka točno ujema z matično vknjiženim rodbinskim imenom prednika, to je očeta, odnosno nezakonske matere (čl. 23).

Od tega načela pa določa zakon sledečo izjemo:

Ako je rodbinsko ime prednika vpisano še po starem pravopisu, ali če gre za ime našega (slovenskega, hrvaškega ali srbskega) izvora, a je vpisano neskladno s pravilom našega pravopisa, mora matičar izvršiti vpis rodbinskega imena njegovega otroka skladno s pravili našega pravopisa (čl. 25). Potomce Miklitshev, Bresouniggov in podobnih je torej po uveljavljenju omenjenega zakona vpisovati v matice pravilno »Miklič«, »Brezovnik« in podobno, ker so to imena čistega našega izvora. To pa seveda pod pogojem, da gre za naše državljanke.

Omenjeno določilo je posebne važnosti za naše kraje, kjer je bila do leta 1919 vedno v tujih rokah državna uprava, ki ni nikoli kazala razumevanja, še manj čutila potrebo, da bi se našim imenom ohranjevala slovenska oblika. Nasprotno se je iz posebnih razlogov dosledno pospeševalo potujčevanje naših imen. Namen tega določila je, da se zopet očistijo naša imena tuje navlake in dobe prvotno čisto slovensko obliko.

Vendar dopušča zakon, da se more vpis v matice v omenjenih primerih izvršiti še nadalje v prejšnji tuji pisavi, toda le pod pogojem, da to izrecno zahteva oče otroka, odnosno oče nezakonske matere ali pismeno ali ustno na zapisnik pred dvema pričama pri matičarju in dokaže, da se je tako dejansko vpisovalo v matice ime dotičnega rodu v poslednjih 60 letih (čl. 25).

R o j s t n a i m e n a.

Rojstna imena se morajo vpisovati v matice redoma po želji osebe, ki je po zakonu poklicana določiti rojstno ime otroku. Matičar sme odkloniti vpis samo onih rojstnih imen, ki žalijo verska čustva, ki nasprotujejo pravosti ali so sicer žaljiva (čl. 25).

Najdenčkoma in otrokom neznanih roditeljev določi rodbinsko kakor tudi rojstno ime okrajno načelstvo (mestno poglavarstvo), v čigar območju je bil otrok najden, dokler se eden od roditeljev ne izsledi (čl. 6 in 9). Ako se naknadno ugotovi pokolenje takega otroka, mora omenjeno oblastvo povzročiti po pristojni banski upravi uradni popravek v maticah (čl. 29).

Sprememba imen.

Vsaka sprememba rodbinskega ali rojstnega imena se mora vpisati v matične knjige (čl. 28).

2. Rjstno ime se more spremeniti pri spremembi verske pripadnosti. Tedaj je prosti volji dotičnega prepuščeno, da si sam izbere drugo rojstno ime.

Rodbinsko ime se spremeni ali zaradi rodbinsko-pravnega razmerja (pozakonitve, posvojitve, omožitve) ali zaradi odločbe upravnega oblastva.

Pozakonitev.

S pozakonitvijo (legitimacijo) izgubi pozakonjenec rodbinsko ime, ki ga je imel po svoji nezakonski materi, ter prejme rodbinsko ime svojega očeta, če se pozakonitev vpiše v matično knjigo (čl. 11). Podrobnejši predpisi glede pozakonitve slede v prihodnjem poglavju.

Posvojitve.

S posvojitvijo (adopcijo) dobi posvojenec pravico in dolžnost, nositi za svojim rodbinskim imenom še rodbinsko ime posvojiteljevo (čl. 15). Ne izgubi torej svojega rodbinskega imena, temveč dobi k temu še novo rodbinsko ime po posvojitelju.

Ako sta obe rodbinski imeni enaki, mora nositi obe enega za drugim, ker zakon nima drugačnih določil. Po prejšnji praksi je zadostovalo v takih primerih le eno rodbinsko ime, posvojencu pa je bilo dano na prosto, da se je lahko posluževal obeh enako se glasečih imen enega za drugim.

Ako je posvojitelj omožena, ločena, razvedena žena ali vdova, dobi posvojenec njeno dekliško (ne pa primoženo) rodbinsko ime.

Ako je pa posvojenec omožena, ločena, razvedena žena ali vdova, odbrži svoje primoženo rodbinsko ime in ne dobi za njim posvojiteljevega rodbinskega imena.

Posvojitve se vpiše v matice po odredbi banske uprave na osnovi pravnomočne odločbe pristojnega okrožnega sodišča, s katero se je potrdila posvojitvena pogodba.

Dajatev imena.

Po § 165 občega drž. zakonika sme dati s posebno izjavo zakonski mož matere (ki ni otrokov oče) svoje rodbinsko ime nezakonskemu otroku svoje žene s privoljenjem matere in otro-

ka, odnosno če je otrok nedoleten, zakonskega zastopnika in sodišča. Omenjena izjava mora biti predložena banski upravi v javni, sodno ali notarsko overovljeni obliki.

Institucije dajatve imena pa zakon o osebnih imenih ne pozna. Zato se omenjeno določilo občega drž. zakonika v praksi več ne izvaja. Nadomešča ga pa popolnoma določilo čl. 16 zakona o osebnih imenih, s katerim se doseže isti učinek (gl. spodaj).

O m o ž i t e v.

Z omožitvijo dobi žena rodbinsko ime svojega zakonskega moža. To primoženo rodbinsko ime obdrži žena tudi, če postane vdova, ali če se zakon sodno loči (od mize in postelje).

Pri sodni razvedbi (popolni razvezi zakona) pa sme razvedena žena po lastni volji pridržati primoženo rodbinsko ime ali pa si izbrati nazaj svoje dekliško rodbinsko ime, če na razvedbi zakona ni kriva, ali je samo sokriva. Ako pa je bil zakon razveden samo po njeni krivdi, sme obdržati primoženo rodbinsko ime samo s pristankom moža, sicer dobi nazaj svoje dekliško rodbinsko ime.

Pri razveljavljenju zakonske vezi nastopi stanje pred sklenitvijo zakona, to je žena prevzame nazaj svoje rodbinsko ime, ki ga je imela pred omožitvijo (čl. 14).

S p r e m e m b a r o d b i n s k e g a i m e n a z o d l o č b o b a n s k e u p r a v e.

Rodbinsko ime se more spremeniti z odločbo banske uprave in to:

1. na prošnjo prizadetega, če govore za tako izjemno odločbo posebne okoliščine. Kakšne naj bi bile te okoliščine, zakon ne pove. Prepuščeno je to prosti presoji oblasti (čl. 16).

2. na zahtevo prizadetega, če dokaže, da ga rodbinsko ime, ki ga ima po pokolenju (rojstvu ali pozakonitvi), ovira brez lastne krivde v poštenem prizadevanju za vsakdanji obstanek ali da mu sicer povzroča bistveno škodo (čl. 17).

Sprememba rodbinskega imena na osnovi oblastvene odločbe velja od dne, ko se ta razglasi v »Službenih novinah«.

S p r e m e m b a r o j s t n e g a i m e n a.

Načelo velja, da ostane rojstno ime vse življenje nespremenjeno. Od tega načela pozna zakon te-le izjeme:

1. Rojstno ime se more spremeniti z dovoljenjem ministrstva notranjih poslov in to iz res tehničnih razlogov in ako to ne nasprotuje predpisom proslilčeve vere.

Dovoljena sprememba velja od dneva objave razglasa v »Službenih novinah« (čl. 19).

2. Rodbinsko ime se more spremeniti pri spremembi verske pripadnosti. Tedaj je prosti volji dotičnega prepuščeno, da si sam izbere drugo rojstno ime.

3. Pri vstopu v cerkveni red velja isto, kar je omenjeno pod prejšnjo točko.

V obeh slednjih primerih je obvezna le prijava spremembe rojstnega imena pristojnemu banu, ki odredi vpis v matične knjige (čl. 20).

Popravki osebnih imen.

Vsakdo ima po zakonu pravico, zahtevati za se in za svoje potomce pravilnost svojega imena, odnosno popravek vpisa in izpisa iz matičnih knjig in to:

1. če dokaže, da se je pisalo rodbinsko ime prednikov drugače, nego je vknjiženo v matici;

2. če gre zgolj za pravopisne razlike ter se želi popravek skladno s pravili našega pravopisa in

3. če želi, da se piše rodbinsko ime po pravilih fonetike (čl. 27).

Z omenjenim določilom je dana podlaga, da se imena našega izvora, ki so že vpisana v matice v tujem pravopisu, popravijo in prilagode naši pravilni pisavi. Žal se tega določila prizadeti ne poslužujejo v zadostni meri, temveč se še ozkosrčno oklepajo tuje posebnosti v svojih imenih.

B.

Veroizpoved.

Pri vpisovanju veroizpovedi v matične knjige pridejo v poštev, ker drugih določil ni, še vedno veljavna določila medverskega zakona od 25. 5. 1868, drž. zak. štev. 49 ter izvršilna uredba k temu zakonu od 18. 1. 1869, drž. zak. štev. 13, odnosno za naše kraje iz bivše Madžarske določila zakonskih členov LIII : 1868, XXXII : 1894 in XLIII : 1895. Omenjeni zakoni določajo v bistvu sledeče:

Zakonski in z zakonskimi izenačeni (pozakonjeni) otroci slede veri roditeljev, ako sta oba iste vere. Nezakonski otrok sledi veri matere.

Ako pa sta roditelja različne vere (mešani zakon), jima slede otroci po spolu, torej sinovi veri očeta, hčere pa veri matere. Moreta pa roditelja pred ali po sklenitvi zakona s pogodbo določiti obratno razmerje ali pa, da slede vsi otroci veri enega ali drugega.

Ako spremenita roditelja oba ali eden od njih, odnosno nezakonska mati vero, se smatrajo otroci izpod 7. leta starosti glede vere, kot da bi bili rojeni šele po spremembi vere roditeljev. Do 7. leta starosti sledi otrok veri roditeljev v primeru spremembe vere.

Z dopolnjenim 14. letom (v krajih bivše Madžarske 18. letom) pa ima vsak prosto izbreri vere po svojem lastnem prepričanju.

Med 7. in 14. letom (v krajih bivše Madžarske 18. letom) je vsaka sprememba vere brezpogojno izključena.

Pod izrazom vera je v prejšnjih izvajanjih razumeti le usvojeno oziroma zakonito priznano vero.

Ako sta oba ali eden od roditeljev brez vere, ali ne pripadata nobeni zakonito priznani veri, jima tudi otroci ne morejo slediti v veri in ostanejo brezkonfesionalci.

Ne smatra se za mešan zakon, ako izstopi eden od roditeljev iz priznane vere in izjavi, da ostane brez vere, ali da želi vstopiti v vero, ki ni zakonito priznana.

Izstop iz vere.

Izstop iz vere po omenjenem medverskem zakonu ni vezan na posebne formalnosti. Da pa ima izstop zakonito veljavo, mora oseba, ki izstopi, javiti to ustno ali pismeno okrajnemu načelstvu (mestnemu poglavarstvu), v čigar območju biva. To oblastvo pa obvesti o tem predstavnika opuščene cerkve. Vstop v novo izbrano cerkev pa mora dotični, ki vstopi, sam prijaviti dotičnemu predstavniku cerkve.

Po zakonih, veljavnih za kraje bivše Madžarske, pa je predpisana posebna oblika za izstop in prestop.

Prestopiti more po teh zakonih v drugo vero samo oseba, ki je dovršila 18 leto starosti, z izjemo poročenih žen, ki lahko prestopijo že prej.

Kdor želi izstopiti, mora izjaviti svojo željo duhovniku svoje cerkvene občine pred dvema pričama, ki ju sam izbere. Po preteku 14 dni in najdalje pred potekom 30 dni od te izjave mora pred istima ali drugima pričama, ki ju tudi sam izbere, ponovno izjaviti duhovniku, da vztraja pri prvotni izjavi glede izstopa. Pri obeh izjavah prosi duhovnika za potrdilo o izjavljeni želji. Ako potrdil ne dobi, mu izstavita potrdili prisotni priči. Ti potrdili mora predložiti političnemu oblastvu, ki obvesti o tem predstojnika opuščene in novo izbrane cerkve.

C.

Zakonitost otrok.

Glede vpisov zakonitosti otrok v maticah pridejo v poštev v pretežni večini določila občega državlanskega zakonika, razglašene s patentom od 1. 6. 1811.

Domneva se, da so zakonskega rodu otroci, rojeni po preteku 180 dni (6 mesecev) po sklenjenem zakonu in pred potekom 300 dni (10 mesecev) po moževi smrti ali po ločitvi, razvezi odnosno razveljavljenju zakona (§ 138 o. d. z.).

Za zakonsko rojene se pa smatrajo tudi otroci, rojeni pred potekom 180 dni, ako mož v treh mesecih po doznanju otrokovega rojstva sodno ne osporava očetovstva. Ako mu je bila nosečnost žene znana že pred poroko, sploh nima pravice do prigovora (§ 156 o. d. z.).

Zakonsko rojstvo otrok, rojenih v zakoniti dobi, more mož izpodbijati samo sodnijsko najdalje v treh mesecih, ko je za to

izvedel. Niti materino prešestvovanje, niti njena trditev, da je otrok nezakonski, ne moreta sama za se odvzeti otroku pravice zakonskega rojstva. Pravica izpodbijanja zakonskega rojstva gre tudi zakonitemu zastopniku duševno obolelega moža pa tudi otroku samemu s pritrditvijo matere, ako je mož umrl pred dobo, ki mu je dovoljena za izpodbijanje, ali je izza rojstva otroka trajno neznanega bivališča (§§ 158 in 159 o. d. z.).

Otroci ločene, razvedene žene ali vdove, rojeni 300 dni po sodni ločitvi, razvedbi ali ovdovitvi, se smatrajo za nezakonske in se vpišejo v matice z deklinškim rodbinskim imenom matere.

Otroci ločenih žen se pa smatrajo za zakonske, četudi so rojeni po omenjeni dobi, t. j. po 300 dneh po sodni ločitvi, če ali mož očetovstvo kljub ločitvi izrecno prizna, ali če se sodno dokaže, da je naravni oče otroka, ali če je dokazano, da sta soproga svojo zakonsko skupnost zopet vzpostavila (§ 163 o. d. z.).

Otroci roditeljev, ki so samo dejansko, ne pa pravno (to je sodno) ločeni, veljajo za zakonske in se morajo kot taki vpisati v matice. Pravice zakonskih otrok jim je mogoče odreči samo s sodno sodbo na podlagi predhodnega izpodbijanja zakonskega rojstva po omenjenem § 158 o. d. z.

P o z a k o n j e n j e (legitimacija) n e z a k o n s k i h o t r o k .

Nezakonski otroci se pod gotovimi pogoji štejejo za zakonske in to:

1. Otroci, ki so bili sicer rojeni izven zakona, a so se njihovi roditelji pozneje poročili (§ 161 o. d. z.).

Kot zakonski se smatrajo tudi otroci iz neveljavnih zakonov, ako je bil zadržek naknadno spregledan in so roditelji ponovili poroko. Tak zakon je smatrati kot že prvotno veljaven, zato se štejejo tudi otroci iz tega zakona za zakonske ne glede na kakovost zadržka (§ 88 o. d. z.).

Pozakonitev zaradi poznejše poroke je odvisna od priznanja, odnosno od dokaza očetovstva.

Oče mora podati pri vodji matice, odnosno pri političnem oblastvu ali sodišču izjavo pred dvema pričama v soglasju z materjo, da je res naravni oče otroka, in mora izrecno zahtevati, da se kot tak vpiše v rojstno matico otroka. Na podlagi take izjave more oče izdejstvovati vpis pozakonitve otroka v matice ali neposredno pri matičarju ali posredno potom banske uprave. Sodišče v takih primerih ne postopa.

More pa izdejstvovati vpis pozakonitve tudi mati, odnosno otrok po smrti očeta. Vpis se izvrši v tem primeru le po predhodnem postopanju pristojnega sodišča na osnovi njegovega izreka.

2. Otroke iz neveljavnih zakonov, pri katerih je zadržek ali sam po sebi odpadel, ali pa je bil spregledan, toda ni bila poroka ponovljena, je šteti za zakonske samo, ako ne gre za zadržek iz §§ 62—64 o. d. z., to je za zadržek obstoječe zakonske

vezi, ali za zadržek slovesne zaobljube brezzakonstva ali za zadržek različnosti vere. Ne glede na kakovost zadržka pa je šteti otroke iz neveljavnih zakonov za zakonske, ako vsaj eden od roditeljev dokazano brez lastne krivde ni vedel za zadržek (§ 160 o. d. z.).

Neveljavnost zakona torej sama po sebi še nima za posledico nezakonitega rojstva v tem zakonu spočetih otrok.

Ako je bil zakon s pravnomočno sodbo sodišča izrečen kot neveljaven po krivdi obeh soprogov, ni nobenega dvoma, da so otroci nezakonskega rodu in se to zaznamuje v maticah po odredbi banske uprave. Ako se pa iz sodbe ne razvidi krivda obeh soprogov, pa mora ostati prvotni vpis zakonskega rojstva nespremenjen, dokler ni drugačnega sodnega izreka.

3. Možna je pozakonitev tudi po vladarjevi milosti.

Prošnjo za pozakonitev je predložiti pristojnemu okrajnemu sodišču, ki jo predloži apelacijskemu sodišču, le-to pa ministrstvu pravde, da jo predloži kralju. Vladarjevo odločbo, ki je pravnomočna z dnem podpisa, priobči okrajno sodišče banski upravi, da odredi vpis v matice (§ 162 o. d. z. ter §§ 217 in 218 nepravdnega postopnika).

Učinek pozakonitve ni odvisen od vpisa v matične knjige. Pozakonjenec, ako je nedoleten, sledi v državljanstvu in domovinstvu naravnemu očetu. Državljanstvo kot domovinstvo pa dobi po očetu že od dneva rojstva in ne šele od dneva pozakonitve ali vpisa v matice. Po prejšnjih predpisih, veljavnih pred 14. junijem 1933, to je preden je dobil obvezno moč zakon o občinah, se je štel domovinstvo pozakonjenca po očetu od dneva sklenjene poroke roditeljev.

V izpiskih iz rojstnih knjig, to je v rojstnih listih, se pozakonitev ne omeni, temveč se otrok zaznamuje kot zakonski.

Ako otrok, ki je po nezakonski materi naš državljan, s pozakonitvijo izgubi naše državljanstvo, ker je njegov oče tuj državljan, mora matičar ob vpisu pozakonitve pripisati v matice tudi izgubo državljanstva ter o tem obvestiti občino (čl. 59 uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu).

VI.

Ostali matični predpisi.

V rojstne in mrliške matice je vpisovati tudi otroke, ki so mrtvo rojeni, vendar toliko razviti, da bi bili sicer življenja zmožni.

Razveze in razveljavitve zakonov se zaznamujejo v poročni knjigi tam, kjer je poroka vpisana. V to svrhu mora sodišče, ki je odločilo o tem, obvestiti bansko upravo zaradi odreditve vpisa (§ 122 o. d. z.).

Ločitve zakonov (od mize in postelje) niso predmet matičnih vpisov.

Matičarji so dolžni vpisovati v matice tudi pridržbe državljanstva naših državljanek, ki se poroče s tujci in bi sicer izgubile naše državljanstvo (čl. 57 uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu).

Pri proglasitvi pogrešancev za mrtve pošlje sodišče odločbo neposredno vodji matic zaradi vpisa v matične knjige (§ 234 nepravdnega postopka).

To naj bi bil v bistvu izvleček iz najvažnejših določil, ki pridejo v poštev za vodstvo matic. Z ozirom na veliko važnost in trajno vrednost teh matic bi bilo le želeti, da bi se vodile pravilno ter z vso skrbnostjo in vestnostjo, čemur bi morala tudi nadzorna oblastva stalno posvečati največjo pažnjo.

S. P.:

O ubožni oskrbi inozemcev.

V zadnjem času se občine zelo pogosto obračajo na bansko upravo s prošnjami za posredovanje pri inozemskih oblastvih, da dajejo ta svojim, pri nas živečim državljanom redne mesečne podpore, ali da povrnejo pogrebne oziroma oskrbne stroške našim občinam, ki so jih te imele z njihovimi državljanji.

Postopek in materija o oskrbi inozemskih ubožcev je neurejena. Naša država nima o tem s svojimi sosednimi državami prav nobene pogodbe, razen z Italijo tako imenovani »sporazum o podpori osebam, ki so v breme javne pomoči« z dne 12. VIII. 1924, ki pa je bil ratificiran šele leta 1928/29 in objavljen v Uradnem listu od 21. I. 1929, kos 7 (o tem sporazumu bo govor pozneje). Zaradi pomanjkanja vsakih predpisov o tem smo navezani izključno na prakso, pa še ta je neustaljena in inozemska oblastva postopajo v enakih primerih različno.

Za dravsko banovino pridejo v poštev le pri nas živeči ubožci iz Nemčije in Italije, dočim z Madžarsko naša oblastva glede tega niso imela še posla.

Postopanje nemških oblasti je prav različno. Znani so primeri, da so nemška oblastva v nekaterih primerih gladko nakazala povračila izredne enkratne nujne podpore, v drugih primerih pa so povračilo stalne podpore odklonila z izjavo, da naj se ubožec repatriira, ali pa da niso bila o dajanju oskrbe njenemu državljanu obveščena. Le pogrebne stroške nakažejo na osnovi podrobnega obračuna nemška oblastva vedno. V Nemčiji (tudi bivši Avstriji) gredo ti stroški v breme »okrajnega oskrbnega urada«, v nekaterih primerih pa tudi v breme domovinske občine oskrbovanca oziroma podpiranca. V nekem konkretnem primeru je okrajni oskrbni urad po zaslšanju domovne občine odklonil povračilo podpore, in to iz razloga, da tudi prizadeta naša občina ni hotela povrniti oskrbnih stroškov za svojega v Nemčiji živečega ubožca. Na splošno velja glede Nemčije, da plačuje pogrebne stroške in povračuje enkratne nujne podpore, dostikrat (zlasti pri starih ljudeh) tudi sama na-

kazuje manjše stalne podpore svojim ubožcem, skoraj dosledno pa se brani povrniti stalne mesečne ali večje enkratne podpore našim občinam. Načeloma pa nemška oblastva ne pristajajo na to, da bi se njihov ubožec na stroške nemške države oddal v kak tuzemski oskrbni zavod (zavetišče ali hiralnico). Formalnih odločb o obveznosti povračila oskrbnih stroškov jugoslovanskim oblastvom nemška oblastva ne izdajajo in tega niso hotela niti na našo diplomatsko intervencijo. Za naša oblastva pa v našem skupnem interesu — čeprav pri tem trpi škodo ta ali ona naša občina — ni na mestu, da v to stvar preveč dregajo, ker je znano, da je v Nemčiji precej več naših ubožcev, kakor nemških pri nas.

Prav na kratko, a precej jasno pa je urejena ta stvar z Italijo. Po čl. 1 »sporazuma o podpori osebam v breme javne pomoči« (Ur. list št. 7 z dne 21. I. 1929) sta obe državi medsebojno dolžni dajati državljanom druge pogodbene države isto pomoč kakor svojim lastnim državljanom, dokler se ne repatriirajo. Repatriacijo mora izvršiti na svoje stroške do državne meje tista država, ki repatriacijo predlaga. Po čl. 3 navedenega sporazuma ne more nobena pogodbenih držav zahtevati povračila ne za pomoč (ubožno oskrbo), ne za voznino (repatriacijo) in tudi ne za pogrebne stroške niti od druge države, niti od občine, kateri ubožec pripada. Le ako se je zahtevala repatriacija ubožca, pa druga država (Italija) ni dala pristanka ali odgovora na tak predlog v treh mesecih, mora dotična država povrniti stroške za oskrbo njenega ubožca, počenši s potekom treh mesecev po predlogu za repatriacijo in do dneva, ko je došel pristanek na repatriacijo. Predpogoj povračila stroškov za oskrbo ubožcev italijanskim državljanom je torej, da se je predhodno predlagala repatriacija.

Italijanska oblastva se spredaj navedenih predpisov skrbno držijo in v redu nakazujejo vse oskrbne stroške, ki so bili izdani skladno z obrazloženimi predpisi. Zavračajo dosledno vse zahteve, četudi so bili nujni in dobro utemeljeni, ako se ni predhodno zahtevala repatriacija; vso ubožno oskrbo (redne in izredne podpore, pogrebne stroške, oddajo v hiralnico) izza treh mesecev po predlagani repatriaciji pa vračajo.

Da se izognejo naše občine večjim stroškom, naj postopajo takole: Občina, ki pozna svoje prebivalce in vidi, da bo kak tuji državljan obubožal in padel v javno breme, naj že prej zahteva preko okrajnega načelstva in banske uprave od države, kateri taka oseba pripada, potrdilo o domovinstvu in državljanstvu (domovnico, državljsko izkaznico). Ako se zahteva povračilo katere koli vrste ubožne podpore brez tega potrdila tuje države, ta država navadno odklanja državljanstvo, naša država pa nima prav nikakih sredstev, da prisili tujo državo k priznanju državljanstva, pa naj bo državljska pripadnost prizadete osebe še tako jasna. Predlog na priznanje tujega državljanstva naj se le v nujnih primerih združi s predlogom na povračilo ali dajanje ubožne oskrbe.

V vseh predlogih, bodisi da se prosi za priznanje državljanstva ali za ubožno oskrbo, morajo občine navesti točno rojstne in rod-

binske podatke oskrbovanca in tudi njegovih prednikov. Vsak predlog mora nuditi tudi točne dokaze, da gre za tujega državljanca; navesti se mora zlasti kraj, čas in številka izdaja dosedanje domovnice, naziv oblasti, ki je domovnico ali drugo listino (potni list, delavsko knjižico) izdala oskrbovancu, ter kdaj in kje so bile te listine izdane. Pri italijanskih državljanih je zlasti važno, ali je služil v italijanski vojski, kdaj in kje. Ako so bile izdane take listine bližnjim sorodnikom, oziroma so ti izpolnjevali kake pogoje, ki kažejo, da so vsi člani družine tuji državljanji, naj se tudi to točno navede. Vsak tak predlog naj tudi vsebuje izjavo, da oskrbovanec ni pridobil jugoslovanskega državljanstva, niti po opciji, niti po naturalizaciji. Brez teh podatkov morajo že naša oblastva vračati spise v izpolnitev, sicer pa to storijo tuja oblastva, kar vse pa ima za posledico zavlačitev postopanja in običajno tudi večje stroške za občino.

Glede posameznih vrst ubožne oskrbe pa se priporoča še tole: Največkrat in kjer je to le mogoče, naj se predlaga repatriacija, to je odprava ubožca v domovino. Poudarjam ponovno, da je tak predlog glede italijanskih ubožcev sploh predpogoj povračila oskrbnih stroškov. Z repatriacijo, če je ta pravočasna, se občina izogne bodočim stroškom, na drugi strani pa se prisilijo sorodniki, ako repatriacije nočejo, da sami boljše skrbe za tistega, ki ga občina hoče repatriirati. Pri ubožcih, ki niso jugoslovanske narodnosti, pa je repatriacija tudi v nacionalnem interesu.

Predlogi za oskrbo tujega ubožca v tukajšnji hiralnici naj se stavljajo le izjemoma, ker tuje države, kakor kaže praksa, oskrbujejo ubožce raje v svojih ubožnih zavodih. Stalnih podpor naj se tujim ubožcem ne daje brez pristanka tujih oblastev, ker občine verjetno ne bodo dobile povračila. V primerih, kjer pa se dá enkratna nujna podpora, naj se tuja država takoj o tem obvesti in istočasen predlog na povračilo podpore dobro podpre, zakaj se je podpora dala. Pri predlogih za povračilo pogrebnih stroškov, ali kjer se zahteva povračilo več podpor, naj se predlogu priloži vedno podroben obračun. V vseh predlogih pa je treba točno navesti, da gre in zakaj gre za siromašno osebo (n. pr. da nima nobenega premoženja, da ni zaradi starosti ali boleznih sposoben za delo, da nima nikogar, ki bi bil dolžan zanj skrbeti, da ne prejema od drugod vzdrževanja itd.). Preden občina dá tujcu ubožno podporo, naj raje prej zaprosi po pristojnih naših oblastvih (ne neposredno!) tuje oblastvo, da prispeva k oskrbi, obenem pa naj predlaga repatriacijo.

Tako postopanje se je v praksi pokazalo kot najuspešnejše.

Četudi ne spada toliko k stvari, se opozarjajo občine še na to, da naj svoje ubožce, ki jih imajo v inozemstvu, raje oskrbujejo doma in naj pristajajo na njih repatriacijo. Kajti ako tega nočejo, jih morejo jugoslovanska oblastva po jugoslovanskih ubožnih zakonih prisiliti k temu, da povrnejo inozemskim oblastvom, ustanovam ali poedincem vse stroške, potrebne za oskrbo njih ubožcev v inozemstvu, seveda kadar inozemska oblastva dokažejo, da gre res za siromašno, ubožne oskrbe potrebno osebo.

A. Jagodič:

Gospodarstvo občin po odobrenem proračunu.

Vsako javno gospodarstvo se mora voditi po nekem že vnaprej določenem načrtu. Takšen vnaprej določen načrt ima tudi občina in ta načrt se imenuje občinski proračun. Že bivši občinski redi so imeli določilo, da se je pri gospodarstvu z občinskim premoženjem natanko držati proračuna. To določilo je izraženo tudi v novem zakonu o občinah, in sicer v § 100 z. o., ki pravi, da se ima vršiti občinsko financiranje po proračunu, kakor je odobren.

Da pa je mogoče to zakonsko določilo izvajati med proračunskim letom, je predvsem potrebno, da je vsak občinski proračun sestavljen kolikor mogoče skrbno in stvarno. Natančno je pretehtati in oceniti vse potrebe, ki se bodo pokazale v novem proračunskem letu, med dohodke pa je vnesti samo takšne zneske in v takšni višini, v kakršni je mogoče z gotovostjo računati, da bodo doseženi.

Občinski proračun naj bi obsegal gospodarstvo samo enega leta. Konec vsakega računskega leta bi morali biti izterjani vsi proračunani dohodki, hkrati pa poplačane tudi vse proračunske potrebščine. Saj je ravno zaradi tega računsko leto podaljšano za štiri mesece, t. j. do konca julija, da se lahko v tem času opravijo vsa vplačila in izplačila za preteklo leto. To osnovno načelo občinskega financiranja pa je izvedljivo samo tam, kjer je davčna morala dobro razvita in kjer ni davčnih zaostankov. Potrebno pa je tudi, da se davčne uprave, ki pobirajo za občine občinske doklade, točno držijo določila čl. 35 pravilnika o vknjiževanju neposrednih davkov (Ur. list 1928, št. 121) in da pobrane davke pravočasno in sorazmerno porazdelijo na račun državnih davkov in samoupravnih doklad. Ni v skladu z zakonskim predpisom, če bi se vsi plačani davki z dokladami vred najprej preodkazali državi in bi šele nato prišla na vrsto samoupravna telesa (banovina, občine, cestni odbori itd.). Če se je to kdaj dogajalo, upamo, da se v bodoče ne bo več. Dravska finančna direkcija je s svojim razpisom z dne 24. februarja 1934, št. 8948, naročila vsem davčnim upravam, da skrbno pazijo, da bodo vse občine prejele toliko svojih doklad, kolikor jih jim po ključu, to je po procentu vplačil na celokupno obremenitev davčnih zavezancev tiste občine, dejansko pripada.

Vsakomur, ki ima opravka z občinskimi financami, je znano, da še tako skrbno in vestno sestavljen proračun ne more vsebovati prav vseh potreb, ki se bodo pokazale med proračunskim letom. Pojavijo se n. pr. epidemične bolezni, vremenske nezgode itd., na katere pri sestavi proračunov ni nihče mislil. To so nepričakovane potrebe, ki onemogočijo, da bi se proračun izvajal natančno tako, kakor je bil odobren.

Bivši občinski redi so imeli v tem oziru zelo enostavne in vsakomur razumljive predpise. Tako se je n. pr. glasil § 63 občinskega

reda za Štajersko: »Ako se pokažejo tekom upravnega leta taki izdatki, za katere v tozadavnem razpredelku proračuna sploh ni ali ni zadostnega pokritja, kateri se pa ne dajo odložiti, mora župan sklicati odbor, ki naj o tem sklepa. V primerih največje nujnosti, če brez velike škode in brez nevarnosti odborovega sklepa ni mogoče počakati, sme župan tak potreben izdatek sicer izplačati, vendar mora nemudoma poskrbeti pri odboru za naknadno odobrenje tega izdatka.« Slična določila je imel § 67 občinskega reda za Kranjsko in § 66 občinskega reda za Koroško. Kakor vidimo, je moral tudi po teh predpisih župan gledati na to, da se proračunske postavke niso prekoračile. Če pa so se pokazali med letom nepričakovani izdatki, je moral župan sklicati občinski odbor, ki je sklepal o prekoračenih proračunih. Le v nujnih primerih je smel župan prekoračiti proračun brez predhodnega odborovega sklepa, moral pa je poskrbeti, da je občinski odbor o tem naknadno sklepal.

Praviloma se je moralo že po bivših občinskih redih sklepati o prekoračitvah proračuna *p r e d h o d n o*, torej pred izvršenim izplačilom. V praksi so se ti predpisi le malokje izvajali tako, kakor bi se morali. Ker takrat niso bili predpisani razdelilniki dohodkov in izdatkov, ni med letom nihče vedel, kako se proračun izvaja in ali so katere postavke prekoračene. Navadno je vsa med letom izvršena prekoračenja odobril občinski odbor na proračunski seji in vsi so bili mnenja, da so s tem zadostili zakonskim predpisom. Kako zelo so se oddaljivali proračuni od dejanskih izdatkov, nam zgovorno pričajo občinski obračuni iz leta 1930. Takrat so občinske proračunske potrebščine znašale (brez Ljubljane) 109.75 milijona, izdalo pa se je 169.2 milijona din, torej za 60 milijonov ali za 50% več, kakor so znašali odobreni proračuni.¹

Po predpisih bivših občinskih redov so bili sklepi občinskih odborov glede proračunskih prekoračenj izvršni in niso potrebovali višje odobritve nadzornega oblastva. Ta samostojnost občinskih odborov oziroma pomanjkanje kontrole je bilo vzrok, da so župani le malokje predlagali med proračunskim letom občinskim odboru v odobritev proračunska prekoračenja. Saj niti sami niso vedeli, ali se vrši občinsko gospodarstvo po odobrenem proračunu ali ne. Krajevne kontrole, ki bi pri odobravanju računskih zaključkov pazila na izvajanja občinskih proračunov, takrat še ni bilo. Zaradi pomanjkanja kontrole je bilo veliko občinskih izdatkov potrošenih nesmortno in lahkomišlno.

Novi zakon o občinah pa je v tem oziru strožji in se razlikuje od bivših občinskih redov v tem, da postane sklep občinskega odbora o prekoračenju proračunskih postavk izvršen šele, ko ga odobri nadzorno oblastvo. S tem je

¹ Glej »Samoupravno gospodarstvo v dravski banovini« str. 6. — L. 1938/39 so znašali vsi proračuni občin brez Ljubljane 163.9 milijona din, obračuni pa 141 milijonov din. Točnejšo sliko občinskega gospodarstva vidimo iz proračunov in obračunov samo podeželskih občin za leto 1938/39. Po proračunih so znašale proračunske potrebščine 86.1 milijona, po obračunih pa 89 milijonov dinarjev.

uvedena kontrola nad točnim izvrševanjem občinskih proračunov.

Marsikdo je že trdil, da novi zakon o občinah v marsičem utesnjuje občinsko samoupravo in da brez potrebe uvaja nad poslovanjem občinskega odbora kontrolo ter da so imeli župani in občinski odbori za časa bivših občinskih redov dosti večjo delovno prostost. Res je, prostosti so imeli takratni občinski odbori več kakor danes, dokazano pa je tudi, da so to prostost velikokrat izrabljali in da zaradi tega ni trpela samo dotična občina, marveč celotna javna uprava. Novi zakon je moral to zlorabo prostosti vsekakor preprečiti in preprečil jo je na ta način, da je uvedel kontrolo.

Novi pravilnik o finančnem poslovanju v občinah je uvedel enoten vzorec občinskih proračunov. V njem imamo partije - poglavja, pozicije - postavke ter rezervni kredit. Te tri pojme je treba ločiti tudi pri sklepanju o prekoračenjih proračunskih postavk. Osnovno pravilo je: o vsakem prekoračenju mora sklepati občinski odbor in poiskati tudi kritje za prekoračeni znesek. Kritje pa je možno:

- a) s porabo rezervnega kredita,
- b) z virmiranjem sorodnih pozicij,
- c) s prihranki v ostalih partijah ali z več prejetimi dohodki.

Ad a) V prvi vrsti je porabiti za kritje prekoračenih proračunskih postavk rezervni kredit v partiji 17/1, 2. Ta kredit je namenjen za nezadostno preliminirane materialne izdatke proračuna in pa za take izdatke, ki v proračunu sploh niso bili predvideni. Nekateri blagajniki se še vedno krčevito držijo stare, še iz prejšnjih časov podedovane navade, da vpisujejo v razdelilnik izdatkov pod poglavjem »rezervni kredit« vsako posamezno izplačilo za razne nepričakovane potrebe ali za izdatke, ki nimajo svoje posebne partije. To ni pravilno. V razdelilniku se v partiji 17/1, 2 ne vpisujejo posamezni zneski, vsak izdatek je vpisati v razdelilniku med izdatki v ostalih partijah, kamor pač po svoji vsebini spada. Če kak izdatek še nima v proračunu svoje pozicije, jo je v razdelilniku napraviti na posebni strani. V partiji 17/1, 2 se vpišejo samo skupni zneski, za koliko naj se ta ali ona postavka poveča. Ta znesek je v partiji 17 odšteti in ga prišteti k proračunskemu znesku one partije, ki jo je treba povečati. Tako prekoračenje občinskega proračuna, ki se naj krije iz postavke »rezervni kredit«, ne rabi višje odobritve. V čl. 16 pravilnika o finančnem poslovanju v občinah je namreč določilo: »Z odobritvijo občinskega odbora se smejo zvišati iz rezervnega kredita samo partije stvarnih izdatkov« (torej ne osebnih). Da bi kaka občina ne vstavila v proračun poljubno visokega zneska kot rezervni kredit, je to zakon preprečil s tem, da rezervni kredit ne sme biti večji kakor 2% skupne vsote kreditov, odobrenih za stvarne potrebe vsega proračuna.

Ad b) Ko je izrabljen rezervni kredit, sme občinski odbor kriti nadaljna prekoračenja proračunskih postavk z virmiranjem. Virmiranje v ožjem pomenu besede je po čl. 22 pravilnika o finanč-

nem poslovanju v občinah dopustno le med pozicijami iste partije. S prihrankom ene pozicije se krije povečana druga pozicija. N. pr. v partiji 6 izkazuje občinski proračun 18 pozicij. Vse te pozicije se lahko virmirajo med seboj. Virmirajo se lahko tudi vse pozicije ubožnega proračuna, proračuna veterinarskega sklada in ljudskega dela, ker imajo vsi ti proračuni samo eno partijo in so zato vse pozicije teh proračunov pozicije iste partije. V razdelilniku se prihranek dotične pozicije odšteje in prišteje k poziciji, ki jo je treba povečati. Sklep občinskega odbora o povečanju pozicij iste partije oziroma o prenašanju pozicij iste partije med seboj, odobruje po 2. odstavku § 100 z. o. okrajno načelstvo in ne banska uprava.

Ad c) Kadar pa ni mogoče kriti povečanih proračunskih izdatkov niti z rezervnim kreditom, ker je že izrabljen, niti z virmiranjem sorodnih pozicij, je poiskati kritje ali v prihranku v kaki drugi partiji ali pa v kakem dohodku, ki je večji, kakor pa je predviden v proračunu. Tak sklep občinskega odbora pa mora odobriti po § 100 z. o. tisto oblastvo, ki je odobrilo občinski proračun po § 98 z. o. Pri nas je to oblastvo banska uprava. Pri proračunih, ki jih je odobrilo ministrstvo financ, odobruje take sklepe ministrstvo financ. Kritje za povečanja takih izdatkov, ki že imajo v proračunu svojo partijo, se imenuje naknadni kredit, kritje za povečanje takih izdatkov pa, ki še v proračunu nimajo svoje postavke in jo je treba na novo napraviti, se imenuje izredni kredit.

Še sedaj imamo občine, ki se ne držijo predpisov glede prekoračenj občinskih proračunov. Največkrat ne ločijo virmiranja od naknadnih in izrednih kreditov, dostikrat pa se občinski proračuni prekoračujejo brez vsakega sklepa občinskega odbora in seveda brez višje odobritve. Take občine so mnenja, da zadostuje, če se vsa med letom izvršena prekoračenja odobrijo naknadno na obračunski seji, ko so že vsi dohodki in izdatki znani in ko je mogoče računati že s prihranki in z več prejetimi dohodki. Tako postopanje bi bilo sicer praktično, ni pa v skladu z zakonskimi predpisi. Že bivši občinski redi so zahtevali, da so morali občinski odbori sklepati o prekoračenju proračuna predhodno, isto zahteva sedaj tudi novi zakon o občinah. Besede »predhodno« sicer ni v zakonu, vendar pa to jasno sledi iz besedila samega, ki pravi: »Prekoračenje proračunskih postavk, kakor tudi prenos iz ene postavke na drugo, niso dopušteni brez odobritve.« Še bolj jasno pa vidimo to v navodilih ministrstva financ za sestavo občinskih proračunov za leto 1939/40 (Sl. list 1938, št. 317/53) pod poglavjem VI. »Virmiranja in naknadni krediti«. Tukaj stoji dobesedno: »Prekoračitve posameznih partij in prenosi iz ene partije v drugo niso dopustni. Glede takih, po zakonu priznanih prekoračitvah je treba vselej zaprositi pristojno oblastvo predhodno in pravočasno za potrebno odobritev pred storjenimi izdatki. Prekoračitve, izvršene brez predhodne odobritve po pristojnih organih, se ne bodo priznale, ampak obremene računodajnika in nakazovalca.« V konkretnem primeru se je zgodilo, da je neka

občina prekoračila proračun za velike zneske, o katerih občinski odbor ni sklepal predhodno, niti ni bila izdana višja odobritev za prekoračenja. Vsa prekoračenja je občinski odbor sklenil in odobril šele na proračunski seji. Banska uprava pa teh prekoračenj ni odobrila in ko se je občina pritožila na ministrstvo financ, je ministrstvo financ pritožbo zavrnilo. Občina je v pritožbi navedla, da § 100 zakona o občinah ne predpisuje izrecno, da morajo biti sklepi občinskega odbora o naknadnih kreditih predhodno odobreni po pristojnem nadzornem oblastvu. Ministrstvo je v svojih razlogih poudarilo: »Po določitih § 100 z. o. sklepa o naknadnih kreditih občinski odbor, tak sklep pa odobrava pristojno oblastvo po § 98 z. o. Kakor je odobritev iz § 98 z. o. predhodnega značaja, t. j. občinski proračun ne more dobiti pravne moči, dokler ga ni odobrilo pristojno oblastvo, to je jasno iz zadnjega odstavka § 98 z. o., tako je analogno po določilu 2. odst. § 100 z. o. tudi za naknadne kredite potrebna taka predhodna odobritev.« Kakor hitro bo ta odločba ministrstva financ pravomočna, ima občina pravico zahtevati od odgovornega župana in blagajnika povračilo vseh zneskov, ki so bili izplačani brez odobritve. Iz tega se vidi, da ima lahko tako neupoštevanje in neizvajanje zakonskih predpisov zelo občutne posledice za dotične, ki odgovarjajo za občinsko blagajniško poslovanje.

Pri odobritvi računskih zaključkov bo krajevna kontrola zahtevala za vsako prekoračenje odobritveni odlok pristojnega oblastva. Ker občina takega odloka ne bo mogla predložiti, bo krajevna kontrola odstopila računski zaključek pri zneskih preko 10.000 din glavni kontroli in ta bo izdala odločbo o povračilu vseh neodobrenih prekoračenj kot vrhovno računsko sodišče (gl. »Samouprava« št. 12, leta 1959). Neizvrševanje zakonskih predpisov pa je tudi nerednost, ki ima lahko posledice iz 2. odst. § 129 z. o., t. j. razrešitev dolžnosti predsednika občine oziroma članov občinske uprave, ker so dopustili, da so se posamezne proračunske postavke prekoračevale brez predhodne odobritve.

V nujnih primerih utegne postati predhodna odobritev name-ravanih proračunskih prekoračenj po nadzornem oblastvu neizvedljiva. Znano je namreč, da rabi vsaka prošnja za odobritev naknadnih ali izrednih kreditov več dni, preden je rešena. Večkrat pa se zgodi, da je izplačilo tako nujno, da ga ni mogoče odložiti dalje časa. Za tak primer pa predvideva že zakon o občinah sam pospešeni postopek. V nujnih primerih ne sklepa o prekoračenjih proračuna občinski odbor, marveč občinska uprava, ki jo je lažje sklicati na sejo in v krajšem času; sklepa občinske uprave pa ni treba predložiti banski upravi v odobritev, marveč sreskemu načelnstvu, ki se mu lahko prošnja predloži tudi osebno, če je izplačilo res zelo nujno. Tak pospešen postopek je predviden v 4. točki § 84 z. o. Nihče torej nima izgovora, da si v nujnih primerih ni mogel pravočasno preskrbeti predhodne odobritve za prekoračenja proračunskih postavk in da je bilo zato nemogoče v polni meri zagotoviti zakonskim predpisom.

Po § 135 z. o. je vse sklepe občinskega odbora, ki so občne narave, razglasiti in proti takim sklepom je dopustna pritožba. Nastane vprašanje, ali je tudi sklep občinskega odbora o naknadnih in izrednih kreditih »odločba občne narave« po tem členu, ali se mora torej razglasiti in ali je proti njemu dopustna pritožba. Kakor občinski proračun zadenejo tudi naknadni krediti dostikrat v živo davkoplačevalce, ki bi nedvomno morali biti tudi o naknadnih kreditih obveščeni. Vendar pa bi mogel potem vsak davkoplačevalec tudi nujno potrebna prekoračenja preprečiti, ker bi lahko vložil pritožbo samo zaradi tega, da bi se izvršitev sklepa občinskega odbora zavlekla. Znano je, da je proti sklepu občinskega odbora dopustna pritožba na okrajno načelstvo, proti odločbi okrajnega načelstva pa tožba na upravno sodišče, in preden je ta rešena lahko mine pol leta in več. Če bi obveljalo naziranje, da je tudi proti sklepu občinskega odbora o naknadnih in izrednih kreditih dopustna pritožba, bi bilo res večkrat nemogoče pravočasno dobiti odobritev. Kraljevska banska uprava se je postavila na stališče, da je določilo 4. odst. čl. 21 pravilnika o finančnem poslovanju v občinah, ki pravi, da se naknadni in izredni krediti odobrujejo tako kakor občinski proračun, uporabiti tudi glede razglaševanja. Z okrožnico z dne 13. maja leta 1939, II. št. 17104/1 je kraljevska banska uprava odločila takole:

»Z naknadnim ali izrednim kreditom se že odobreni občinski proračun večkrat bistveno spremeni, zato zahteva pravilnik pri sklepanju in odobravanju teh kreditov isti postopek, kakor je predpisan za odobritev občinskega proračuna, to je: sklep občinske uprave, ki predlaga naknadni ali izredni kredit, je razgrniti na občni vpogled občinstvu skozi dobo 5 dni in razgrnitev razglasiti. Proti sklepu občinske uprave pa je dopustno vlagati po § 96 z. o. pripombe.«

Banska uprava torej zahteva, da o vsakem naknadnem ali izrednem kreditu sklepa najprej občinska uprava v svoji seji in da ta sklep potem javno razglasi. Če je kdo vložil proti sklepu občinske uprave pripombe, mora o teh pripombah sklepati občinski odbor v tisti seji, v kateri sklepa tudi o naknadnih kreditih. Sklep občinskega odbora z vloženimi pripombami vred in s potrdilom, da je bil predlog občinske uprave javno razglašen, je predložiti bankski upravi v nadaljnje poslovanje in končno odobritev.

Vsako prekoračenje občinskega proračuna mora občina utemeljiti na spremnem dopisu. Overjen izvleček sejnega zapisnika je priložiti spisu na posebni tiskovini, ki jo je založila banovinska zaloga šolskih knjig v Ljubljani pod št. 21.

Ker je pri vsakem izmed treh prej imenovanih načinov kritja postopek različen, naj občine ne združijo v en spremni dopis več različnih načinov kritja. Prošnjo za odobritev virmiranja proračunskih pozicij je vedno predložiti okrajnemu načelstvu v pristojno poslovanje, naknadne in izredne kredite pa po okrajnem načelstvu bankski upravi.

Gozdna zakonodaja.*

Pod tem naslovom prinašamo v tej in v dveh sledečih številkah lista večjo, sklenjeno razpravo znane-ga gozdarskoupornega strokovnjaka, kjer bodo siste-matično obravnavani vsi v Sloveniji veljavni gozdno-policijski, gozdnogospodarski predpisi in predpisi o pospeševanju gozdarstva. Na to važno in zanimivo razpravo opozarjamo naše čitatelje posebej, zlasti še, ker je predmet doslej še docela neobdelan in ni v javnosti nobene tovrstne publikacije. Uredništvo.

Predgovor.

Gozdovi so prevažna prirodna dobrina v privatnem gospodarstvu kmeta in obrtnika in naposled v industriji. Gozdi dajejo les in druge raznovrstne pridelke, ki so za življenje potrebni in od katerih so več ali manj odvisni vsi stanovi prebivalstva. Izvoz lesa je glede na množino ena najvažnejših postavk v naši trgovinski bilanci. Znan je vpliv gozdov na ozračje, podnebje krajev, na vodno oskrbo. Gozdi branijo pred škodljivimi silami viharjev, burje in hudournikov. Oni vplivajo na zdrav, ozona poln vzduh.

Uničevanje in propadanje gozdov imata za posledico pogoste elementarne nezgode, poplave in nevihte, pomanjkanje vodnih izvirov, usihanje studencev, upadanje vode v rekah in potokih. Gozdovi služijo interesom obrambe domovine. So tudi najboljša zaščita v prosti naravi živečih živali, ki jih človek želi ohraniti. Gozdovi večajo lepoto krajev, privlačnih za turiste.

Gozd ima tedaj važno funkcijo v narodnem gospodarstvu. Zato ni čuda, da se država vedno bolj udejejuje s svojo gozdarsko politiko. Pod gozdarsko politiko razumemo vse one ukrepe državnih oblastev, ki se izvedejo za zavarovanje obstanka in za dvig gozdnega gospodarstva. Ti ukrepi državnih oblastev so različne narave. So ali preventivni ali represivni; z njimi država ali prepoveduje ali zapoveduje, ali pospešuje ali kaznuje. Te ukrepe izvede država ali proti lastniku-posestniku gozda ali proti drugim osebam. Cilj gozdnopolicijskih ukrepov je zaščita širokih javnih in občnih interesov. Poleg občnih interesov pa ukrepi gozdarske politike ščitijo tudi interese posameznika.

Cilji javnega in občnega interesa so zlasti ti-le:

1. Obstoječa gozdna površina naj ostane čim bolj neizpremenjena.

---

* V tem članku se obravnava pravna snov s posebnim ozirom na dravsko banovino.

2. Neobrasla (gola) zemljišča, ki so nesposobna za drugo vrsto kulture kakor za gozd, naj se pogozde.

3. S prepovedjo krčenja gozdov, pustošenja gozdnih zemljišč, z umnim ukoriščanjem gozda in z dolžnostjo pogozdovanja posekanih gozdnih ploskev naj se omogoči trajna gozdna proizvodnja.

4. Ukoriščanje stranskih gozdnih proizvodov naj se vrši v mejah umne gojitve gozda.

5. Gozd naj se zavaruje pred škodljivim mrčesom, boleznimi in požarom.

6. V območje zasebnih interesov lastnika gozda pa posega država s takimi gozdnogospodarskimi ukrepi, s katerimi ali zapoveduje lastniku gozda izvesten način gospodarjenja ali ga omejuje v načinu ukoriščanja gozda. Vsi ti ukrepi slone na načelu trajnega gozdnega gospodarstva. S takimi ukrepi hoče država zaščititi interese bodočih generacij pred uničenjem gozdov po sedanji generaciji. V interesu pospeševanja gozdnega gospodarstva posega država v vprašanje delitve, arondacije in komasacije gozdnih zemljišč, osnavljanja gozdnih zadrug, z dajanjem gozdarskega pouka.

Da se vsi ti ukrepi uvedejo v življenje, vzdržuje država kot lastnica gozda lastni gozdarski administrativni aparat, namešča gozdarske strokovnjake pri upravnih oblastvih in predpisuje pogoje tudi ostalim lastnikom gozda, da namestijo svoje strokovno osebje.

Proti osebam, ki ukoriščajo gozd proti odredbam zakona, pa predpisuje represivne mere, to je, da jih kaznuje.

Zakon o gozdih.

Uvod.

Osnovo gozdarske politike daje zakon o gozdih z dne 21. decembra 1929. Razglašen je bil v Službenih Novinah dne 31. decembra 1929, v Uradnem listu pa dne 28. februarja 1930, št. 162/35, in (popravek) z dne 14. marca 1930, št. 181/40. Obvezno moč je dobil dne 1. julija 1930. Ta zakon, ki je izrazit gospodarski zakon, močno posega v zasebno lastnino. Izhajajoč iz osnovnega načela, izraženega v § 5., da se morajo gozdi obdržati, predpisuje številne občutne utesnitve glede izvrševanja lastninske pravice nad gozdnim zemljiščem tako glede ukoriščanja gozdnih proizvodov kakor tudi glede gospodarjenja z gozdom odnosno gozdnim zemljiščem.

Zakon o gozdih je razdeljen na sedem delov, in sicer:

V prvem delu (§§ 1. do 4.) so vsebovane osnovne odredbe. Določa, da je treba uporabljati ta zakon na državne in nedržavne gozde ter, kateri gozdi spadajo med državne oziroma nedržavne.

V drugem delu (§§ 5. do 47.) vsebuje gozdnopolijske predpise, ki so: prepoved krčenja in pustošenja gozdov in dolžnost pogozdovanja (§§ 6. do 14.); zaščitni gozdi (§§ 15. do 27.); zaščita gozda zoper veter, mrčes in prenosne bolezni (§§ 28. do 29.); paša, žirjenje, stelja in kleščenje (§§ 30. do 39.); gozdni požari (§§ 40. do 47.).

Tretji del (§§ 48. do 91.) vsebuje gozdnogospodarske predpise. Predpisi §§ 49. do 55. veljajo zgolj za državne gozdove. V §§ 56. do 66. so vsebovani predpisi o gospodarjenju oziroma ukoriščanju gozdov pod posebnim javnim nadzorstvom, v §§ 67. do 75. so predpisi za gozde, obremenjene s služnostmi, a v §§ 74. in 75. za ostale zasebne gozde. Dalje se bavi v §§ 76. do 87. s sečnjo gozdov in pospravljanjem gozdnih proizvodov, v § 88. glede odbritev za postavljanje žag, v §§ 89. do 91. pa s planinskimi pašniki.

Četrty del obravnava pospeševanje gozdarstva in kulture zemljišč, in sicer: v §§ 92. do 105. pogozdovanje kraškega sveta, goličave in sviža; v § 106. delitev gozdov in gozdnih zemljišč; v §§ 107. do 111. gozdne zadrage; v § 112. arondacijo in komasacijo gozdov, v §§ 113. do 121. gozdarski pouk in gozdarsko izobraženje, v §§ 122. do 124. pa o sredstvih za pogozdovanje.

Peti del (§§ 126. do 140.) vsebuje predpise o upravi in varstvu gozdov ter odredbe, da veljajo glede administrativnega postopanja predpisi zakona o občnem upravnem postopanju (§ 159.), oziroma pri upravi državnih gozdov in zasebnih gozdov, ki so vzeti v državno upravo, predpisi ministra za gozde in rudnike (§ 140.).

V šestem delu (§§ 141. do 179.) so kazenske odredbe.

V sedmem delu (§§ 180. do 189.) so prehodne odredbe.

*

Nekatera določila zakona o gozdih so bila že deloma izpremenjena, deloma dopolnjena s poznejšimi zakoni, in sicer:

S pravilnikom o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje z dne 11. januarja 1928, Ur. list št. 98/32 ex 1928, ki ga je izdal minister za gozde in rudnike na temelju čl. 247. finančnega zakona za leto 1927/28 (Urad. list št. 184/45 ex 1927)*.

* Ta pravilnik je bil izpremenjen oziroma dopolnjen, in sicer:

1. z odločbo ministrskega sveta z dne 30. maja 1928, Ur. l. št. 197/57 ex 1928, mu je bilo dodano besedilo: »Izdatki iz tega fonda spadajo po zakonu o glavnih kontrolah pod kontrolo organov glavne kontrole«;

2. z odločbo ministrskega sveta z dne 16. novembra 1929, Ur. l. št. 238/49 ex 1929/30, s katero je bil dopolnjen čl. 3 pravilnika;

3. z odločbo predsednika ministrskega sveta z dne 12. junija 1930, Sl. l. št. 74/15 ex 1930, s katero je bila izpremenjena toč. 8. čl. 3 pravilnika;

4. s § 56., toč. 3., fin. zak. za l. 1934/35, Sl. l. št. 272/34 ex 1934, je bilo čl. 2 pod A 5, B 1 in B 2 pravilnika dodano besedilo: »pri prodaji proizvodov, izdelanih v režiji, pa toliko gozdne takse«;

5. z uredbo o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov z dne 15. oktobra 1935, Sl. l. št. 694/99 ex 1935, je bil razveljavljen čl. 2 B pravilnika in nadomeščen z določilom te uredbe. — Uredba o olajšavah itd. je bila izpremenjena oziroma dopolnjena z uredbo z dne 10. julija 1938, Sl. l. št. 435/71 ex 1938.

je bil ustanovljen fond za pogozdovanje. V vsakoletnem finančnem zakonu je bil nato minister za gozdove in rudnike pooblaščen, da odloži za tekoče proračunsko leto izvrševanje § 123. zakona o gozdih; ta čas veljajo predpisi omenjenega pravilnika.

Z zakonom o izpremembah in dopolnitvah zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929, z dne 8. novembra 1930, Sl. l. št. 41/6 ex 1931, je bil ukinjen § 33. zakona o gozdih in izpremenjen drugi odstavek § 157. tega zakona.

Z zakonom o pooblaščenih inženirjih z dne 30. avgusta 1937, Sl. l. št. 634/97 ex 1937, je bil dopolnjen § 58. zak. o gozdih v toliko, da so samo pooblaščeni inženirji upravičeni samostojno izdelovati gospodarske načrte. K zakonu o pooblaščenih inženirjih je izdan pravilnik o razdelitvi področja posameznih strok pooblaščenih inženirjev z dne 12. oktobra 1938, Sl. l. št. 104/17 ex 1939.

§ 69., toč. 8., fin. zakona za l. 1939/40, Sl. l. št. 181/34 ex 1939 je bil za dravsko banovino deloma izpremenjen zakon o pooblaščenih inženirjih in pravilnik o razdelitvi področja posameznih strok teh inženirjev.

Z uredbo o čuvajih nedržavnih gozdov z zakonsko močjo z dne 10. julija 1938, Sl. l. št. 467/77 ex 1938, so se dopolnili predpisi V. dela zakona o gozdih v tem, da morajo posestniki nedržavnih gozdov, ki so omenjeni v § 56. in § 74., odst. 3., zakona o gozdih, postaviti za čuvanje svojih gozdov lastne gozdne čuvaje ali pa skupne ob pogojih, ki jih predpiše ban s posebno naredbo.

§ 85., toč. 1., finančnega zakona za l. 1938/39 (Sl. l. št. 214/36 ex 1938) je bil izpremenjen odstavek prvi § 63. zakona o gozdih, v katerem je odrejen rok za predlaganje gospodarskih načrtov.

Z določili § 64. fin. zakona za l. 1939/40, Sl. l. št. 181/34 ex 1939, je bil v interesu obrambe domovine dopolnjen zakon o gozdih z določbo, da se gozd ne sme do golega posekati, preveč preredčiti ali preveč klestiti niti gola površina pogozdovati na tistih mestih ali prostorih, ki jih minister za vojsko in mornarico izrečno označi.

Po uredbi z zakonsko močjo o utrdbah in utrjenih prostorih z dne 7. septembra 1939, Sl. l. št. 619/97 ex 1939, sme vojaško oblastvo kljub predpisom zakona o gozdih prepovedati vsako sečnjo na utrjenih prostorih ali celo prepovedati pogozditev goljav, ne glede na to, ali so take sečnje po zakonu o gozdih dopustne, pogozditve goljav pa prinudne.

*

K zakonu o gozdih so izšle številne uredbe, pravilniki, naredbe, navodila in dr., kakor:

Uredba o opravljanju prisege v resoru ministrstva za gozdove in rudnike v gozdarski stroki z dne 1. aprila 1929, Ur. l. št. 172/41 ex 1929; ta uredba se nanaša tudi na prisego oseb, ki jim je poverjeno čuvanje gozdov (§§ 135., 136. in 137. zakona o gozdih).

Uredba o pogozdovanju kraškega sveta, goličav in sviža z dne 10. julija 1930, Sl. l. št. 211/35 ex 1930.

Pravilnik o pogojih, po katerih se daje dovoljenje za plavljenje in splavljanje gozdnih proizvodov, z dne 14. julija 1930, Sl. l. št. 249/40 ex 1930. — Navodila za izvrševanje pravilnika o pogojih, po katerih se daje dovoljenje za plavljenje in splavljanje gozdnih proizvodov, glede cenitve in plačevanja odškodnin z dne 20. aprila 1938, Sl. l. št. 463/76 ex 1938 (popravek: Sl. l. št. 552/90 ex 1938).

Pravilnik za vršenje službe čuvajskega osebja pri upravah nedržavnih gozdov z dne 20. julija 1930, Sl. l. št. 224/36 ex 1930.

Pravilnik o zaščitnih gozdih z dne 20. julija 1930, Sl. l. št. 225/36 ex 1930.

Ministrska naredba o arondaciji in komasaciji gozdov z dne 20. julija 1930, Sl. l. št. 212/35 ex 1930.

Pravilnik o krčenju gozdov in pretvarjanju gozdnega zemljišča v drugo vrsto kulture z dne 20. julija 1930, Sl. l. št. 213/35 ex 1930.

Pravilnik o prepovedi pustošenja gozda in o dolžnosti gozdovanja z dne 20. julija 1930, Sl. l. št. 214/35 ex 1930.

Naredba ministra za gozdove in rudnike glede čuvanja in vzdrževanja predmetov zgodovinske, znanstvene, umetniške vrednosti, naravne lepote in redkosti, ki se proglasijo za take, z dne 20. julija 1930, Sl. l. št. 238/38 ex 1930.

Pravilnik o ureditvi občne gozdarske službe pri občnih upravnih oblastvih z dne 15. avgusta 1930, Sl. l. št. 246/39 ex 1930.

Pravilnik o postavljanju kvalificiranih gozdarskostrokovnih oseb za upravljanje nedržavnih gozdov z dne 27. septembra 1930, Sl. l. št. 215/35 ex 1930.

Navodila za urejanje državnih gozdov, ki jih je izdal minister za gozdove in rudnike dne 20. decembra 1931, Sl. l. št. 685/85 ex 1932.

Navodila za izvrševanje nadzorstva nad poslovanjem direktij državnih gozdov po banskih upravah z dne 13. maja 1932, Sl. l. št. 688/86 ex 1932.

Uredba o ustrojstvu ministrstva za gozdove in rudnike z dne 23. aprila 1936, Sl. l. št. 375/51 ex 1936.

Pravilnik o finančni, računovodstveni in blagajniški službi pri upravi državnih gozdov in upravi državnih rudarskih podjetij in njih podrejenih ustanov z dne 30. maja 1936, št. 11.220, Služb. novine z dne 28. septembra 1936, št. 225-LIV/569.*

Pravilnik o upravi razlaščenih gozdov z dne 29. marca 1934, Sl. l. št. 557/71 ex 1934.

Pravilnik o opravljanju logarskega izpita za čuvaje nedržavnih gozdov z dne 26. oktobra 1938, Sl. l. št. 17/3 ex 1940.

*

Za območje dravske banovine velja poleg gozdnega zakona tudi zakon, s katerim se začasno izdajajo nekatere gozdnopolicij-

* Ta pravilnik v Službenem listu ni bil objavljen.

ske in vodnopolijske odredbe za območje pokrajinske uprave za Slovenijo z dne 28. februarja 1922, Ur. l. št. 383/116 ex 1922.*

Na območju bivše Koroške še velja zakon o pridobivanju smole z dne 22. maja 1888, koroški dež. zakonik št. 22. Po § 1. tega zakona je pridobivanje smole na igličastem drevju vezano na posebno odobritev upravnih oblastev.

*

Ban dravske banovine je izdal za svoje območje več naredb v pogledu ukoriščanja ali gospodarjenja z gozdi; to so:

Naredba, kako je postopati, da se preprečijo poplave in njih kvarne posledice, z dne 7. marca 1931, Sl. l. št. 117/19 ex 1931. Ta naredba vsebuje predpise glede odstranitve naplavljenega lesa, glede zlaganja lesa, pripravljenega za splavljanje, in glede odstranitve ob toku vode stoječega drevja in grmovja.

Razglas, koliko časa sme trajati paša in žirjenje v gozdih, z dne 9. januarja 1932, III. št. 14.400/12 ex 1931, Sl. l. št. 67/5 ex 1932.

Naredba glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc z dne 14. novembra 1932, Sl. l. št. 733/92 ex 1932.

Naredba o potrebi nameščanja zapriseženih gozdnih čuvajev v dravski banovini z dne 7. aprila 1933, Sl. l. št. 205/31 ex 1933.

Naredba o zaščiti in gojitvi domačega oreha z dne 1. februarja 1934, Sl. l. št. 111/11 ex 1934. Ta naredba je bila izpremenjena in dopolnjena z naredbo z dne 21. junija 1937, Sl. l. št. 357/51 ex 1937.

Pravila o upravljanju in uporabljanju banovinskega gozdnega sklada za pospeševanje gozdarstva v območju dravske banovine, ki jih je izdal ban dravske banovine dne 7. aprila 1938 pod III/7, št. 918/3 ex 1938.

Naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi z dne 25. aprila 1938, Sl. l. št. 211/35 ex 1938.

Naredba o izkoriščanju rušja z dne 1. maja 1939, Sl. l. št. 214/38 ex 1939, ki predpisuje pogoje, po katerih je dovoljeno sekati rušje.

*

Tudi v drugih upravnih zakonih so vsebovani predpisi, ki se tičejo gozda, kakor:

Agrarni zakoni, ki se navajajo pozneje na ustreznem mestu.

Zakon o državnih cestah z dne 8. maja 1929, Ur. l. št. 246/60 ex 1929, in zakon o samoupravnih cestah z dne 8. maja 1929, Ur. l. št. 247/60 ex 1929. Po § 18. oziroma § 25. omenjenih zakonov mora na zahtevo državnega gradbenega oblastva ali samoupravnega telesa (banovine ali občine) pristojno gozdarsko oblastvo odrediti izsek svetlih prog, kolikor je to potrebno, da dobi cesta dovolj svetlobe in zraka, ali pa tudi odrediti pogozdovanje goličav,

* Ta zakon se pozneje omenja kot »zakon o prijavi sečenj«.

kjer je to potrebno, ter proglasiti za zaščitne gozde po odredbah zakona o gozdih one gozde, kjer je to potrebno za vzdrževanje ceste.

Zakon o urejanju hudournikov z dne 20. februarja 1930, Sl. l. št. 1/1 ex 1930, s pravilnikom k temu zakonu z dne 7. marca 1931, Sl. l. št. 250/37 ex 1931, v katerih je predpisano posebno postopanje z gozdi v hudourniškem območju.

Zakon o železnicah javnega prometa z dne 23. junija 1930, Sl. l. št. 170/27 ex 1930, ki govori o zaščitnem pasu vzdolž proge ob prehodu proge skozi gozdove.

Gradbeni zakon z dne 7. julija 1931, Sl. l. št. 297/47 ex 1931, ki vsebuje v §§ 5., 17., 19., 20. in 21. predpise o vzdrževanju naravnih lepote v zaščitnem pasu, o vzdrževanju obstoječih in zasa-jevanju novih gozdov in o proglasitvi naravnih lepote v območju regulacijskega načrta za narodni park.

Uredba o narodnih parkih z dne 12. maja 1938, Sl. l. št. 454/71 ex 1938. — Pravilnik k tej uredbi o sestavi in področju posveto-valnih odborov za zaščito prirode, Služb. novine št. 70—XIX z dne 28. marca 1939.*

*

Pojem gozda. Za pravilno tolmačenje posameznih določb gozdnega zakona je potrebno, da smo si na jasnem, kaj je razumeti pod pojmom »gozd«. Zakon** tega namreč ne opredeljuje. Ugotoviti ga moremo zato iz posameznih določb, kakor na primer iz §§ 6., 7., 8., 11., 12., 13., 15. do 26., 92., 89. do 91., 100., 121. Po teh predpisih je prvi kriterij za ugotovitev pojma »gozd« ekonomski cilj. Na podlagi ekonomskega cilja se smatra za gozd zemljišče, ki služi trajno gozdni proizvodnji. Drugi kriterij za ugotovitev pojma »gozd« je svojstvo zemljišča. Na osnovi tega kriterija se mora smatrati v smislu zakona za »gozd« vsako zemljišče, ki je trajno nesposobno za drugo vrsto kulture (absolutno gozdno zemljišče). Po tretjem kriteriju spadajo pod pravni pojem gozda tudi nekateri pašniki, ki so deloma obrasli z drevjem (§ 89., odst. 2).***

Vrste gozdov. Za boljše razumevanje in uporabo gozdnih predpisov je potrebno navesti, kakšne vrste gozdov loči zakon o gozdih.

Po kategoriji lastninstva razločuje zakon državne in ne-državne gozde. V tej drugi skupini, v katero prištevamo brez izjeme vse nedržavne gozde, to je gozdove samoupravnih teles, imovinskih občin, agrarnih skupnosti in drugih podobnih korporacij in vseh ostalih zasebnikov, je treba zopet ločiti gozde, ki so pod posebnim nadzorstvom, od ostalih zasebnih gozdov.

* Ta pravilnik ni še objavljen v Službenem listu.

** Koder se omenja kratko »zakon«, je razumeti zakon o gozdih; kjer pa je naveden paragraf brez navedbe zakona, je mišljen paragraf gozd. zakona.

*** S pojmom »gozd« ni razumeti gozdnega sestoja v kakem parku ali na pr. gozdni cipi na pokopališču, ker ti ne služijo trajno gozdni produkciji oziroma pridelovanju.

Z gozdnogospodarskih vidikov razvrščamo gozde takole:

1. Po vegetacijski kakovosti razlikujemo listnate (hrastove, bukove, akacijeve, jesenove in podobno) in igličaste (smrekove, jelkove, macesnove) gozde; kjer raste v skupnih sestojih drevje raznih vrst pomešano med seboj, govorimo o mešanih gozdih, kjer pa rasto drevesa samo ene vrste, pa o čistih gozdih.

2. Raz stališče javnih ozirov se gozdovi glede ravnanja z njimi delijo v stalno in začasno zaščitne gozde; k tem je prištevati tudi gozde, ki služijo obrambi domovine, in gozde, ki so s posebnim zakonom proglašeni za naravne spomenike (nacionalne parke).

3. Po načinu vzgoje ločimo tri glavne vrste gozdov:

a) Visoki gozdi so tisti, v katerih je drevje zraslo iz semena. V teh gozdih se more vzgajati najraznovrstnejši, zlasti stavbinski (tehnični) les. Visoki gozdi varujejo zemljo najboljše, ker se v njih seka na istem mestu v daljših presledkih. Pri pravilnem gozdnem gospodarstvu pa zemljo celo boljšajo.

b) Nizke gozde imenujemo tiste, v katerih drevje ne zraste iz semena, ampak požene iz panjev (štorov) in korenin posekanih dreves. Za gozde te vrste je sposobno le listnato drevje. Ti gozdi zelo izrabljajo tla, zato zahtevajo močno rodovitno zemljo, slab gozdni svet zelo poslabšajo.

c) V srednjih gozdih je združen visok gozd z nizkim gozdom.

V naslednjem obravnavamo gozdnopolijske, gozdnogospodarske predpise in predpise o pospeševanju gozdarstva.

I. Gozdnopolijski predpisi.

V §§ 2. in 3. zakona o gozdih je podan pravni kriterij za državne gozde. § 4. pa navaja, katere gozde je prišteti med nedržavne. V § 1. zakon določa, da je treba uporabljati njegova določila za državne in nedržavne gozde. Vendar predpisi gozdnega zakona ne veljajo enako za obe skupini niti ne vsi za nedržavne gozde. Na vse gozde brez izjeme se morajo uporabljati odredbe II. dela, to je gozdnopolijski predpisi. — V pogledu gospodarjenja z gozdom zakon ne obravnava enako državne in nedržavne gozde. Tako je uporabljati odredbe §§ 49. do 55. zgolj za državne gozde. Glede ostalih gozdnogospodarskih predpisov pa je treba ločiti gozde, ki so pod posebnim javnim nadzorom (§§ 56. do 73.), od ostalih zasebnih gozdov (§§ 74. in 75.).

*

Po čl. 23 ustave je lastnina zajamčena. Vsebinska in obseg lastninske pravice pa sta prepuščena posameznim zakonom. Razlastitev privatne lastnine v občno korist je dopuščena po zakonu ob pravični odškodnini.

Po občnem državljskem zakoniku je lastnik upravičen s svojo lastnino svobodno ravnati in od tega vsakega drugega izključiti (§ 354). Izvrševanje lastninske pravice je omejeno samo v toliko, v kolikor se posega v pravice koga drugega, ali pa se prestopajo utesnitve, ki so predpisane v zakonih za vzdrževanje in pospeševanje občnega blagra (§ 364).

Lastnina je tedaj pravica, z izvestno stvarjo svobodno razpolagati in od tega vsakega drugega izključiti. Izvrševanje lastninske pravice pa se more omejiti s posebnimi zakoni, ki smejo celo obvezati lastnika, da tudi proti svoji volji v občne namene odstopi svojo lastnino; v tem slednjem primeru pa je upravičen do pravične (primerne) odškodnine.

V gozdnopolijskih odredbah so vsebovane občutne omejitve glede izvrševanja lastninske pravice na gozdnem zemljišču. Izhajajoč iz osnovnega načela v § 6., da se morajo obstoječi gozdi obdržati, predpisuje zakon o gozdih številne utesnitve (zapovedi in prepovedi) o prostem razpolaganju z gozdom lastnino. Te utesnitve so ali negativne, ki nalagajo lastniku izvestne opustitve pri gospodarjenju z gozdom (prepoved krčenja gozda, prepoved pustošenja gozda, prepoved paše), ali pozitivne, ki nalagajo lastniku izvestno gospodarjenje z gozdom (pogozdovanje, predlaganje gospodarskih načrtov, način sečnje, način spravljanja lesa iz gozda).

*

Gozdnopolijski predpisi obsegajo glavni in najvažnejši del onega prizadevanja države, ki je izražen v § 6., odstavku prvem, in ki se glasi: »Gozdi, ki obstoje, se morajo obdržati.«

Pod »obstoječimi gozdi« ni razumeti samo onih gozdov odnosno gozdnih zemljišč, na katerih se je do uveljavljenja zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929 gospodarilo, oziroma moralo gospodariti v cilju trajne proizvodnje gozdnih proizvodov, ampak tudi ona, ki so dobila tak značaj po uveljavljenju tega zakona. Odločilno je dejansko stanje, ne morda vpis v zemljiškem (davčnem) katastru. Če lastnik gozda na lastno vzpodbudo ali po naredbi oblastva svoje zemljišče, na katerem je imel doslej travnik, privede h gozdni kulturi, pa tisto zemljišče on sam ali poznejši lastnik pozneje brez dovolitve oblastva odtegne gozdni proizvodnji, je za to zemljišče še vedno uporabljati določila zakona o gozdih. To sledi iz odredb § 12.*

Zemljiški kataster** more oblastvu služiti kot važno pomožno sredstvo. Tozadevni vpisi mu morejo dajati utemeljeno domnevo,

* Zakon o prijavi sečenj z dne 28. februarja 1922 v § 1. izrečno odreja, da veljajo njegova določila za vse gozdne ploskve v Sloveniji, ki imajo po naravnem stanju nesporen značaj gozda ali ki jim je oblastvo pravnomočno prisodilo ta značaj.

** Po čl. 17. zak. o zemljiškem katastru z dne 19. XII. 1928, Ur. l. št. 76/20 iz l. 1929, je smatrati za gozde ona zemljišča, ki so pogozdena za pridelovanje lesa, dalje gozdne poseke in jase, nadalje dele gozdov, ki se uporabljajo začasno za drugo kulturo, da se zasajajo gozdi razumneje in uspešneje, ter končno orešja in murvovja, ako je njih glavna korist listje in les (gozd).

da ustrezajo dejanskemu stanu. V zemljiških katastrih se morajo voditi v evidenci posamezne zemljiške parcele po njih naravnem svojstvu, vendar ti vpisi niso vedno v skladu z dejanskim stanjem. Katastrska oblastva morajo sicer izvajati v katastrskih operativnih izpremembe v kulturi zemljišč.* Ker pa geometri katastrskih uprav vrše obhode le občasno, je mogoče, da se razlike med dejanskim stanom in stanom v zemljiškem katastru kažejo več let.

Če gozdarsko oblastvo nima pomislekov o pravilnosti vpisa v zemljiškem katastru, tedaj mu vpis služi kot zadostna podlaga, ali je izvestno zemljišče kvalificirati za gozd ali ne. Če pa oblastvo dvomi o pravilnosti vpisa, tedaj reši vprašanje, ali je smatrati izvestno zemljišče za gozd ali ne, neodvisno od vpisa v zemljiškem katastru.

Nastati morejo ti-le primeri:

a) Gozdna parcela je bila izkrčena brez oblastvenega dovoljenja pred 1. jul. 1930 in se uporablja za vrt.

Po § 2. prej veljavnega gozdnega zakona z dne 3. dec. 1852, drž. zakonik št. 250, se ni smelo nobeno gozdno zemljišče brez dovoljenja odtegniti gojenju lesa in se uporabljati za druge namene. Samolastna uporaba gozdnega zemljišča za druge, izvzemši gozdne namene, je bila na eni strani kazniva, na drugi strani pa so se morali posekani gozdni predeli — po potrebi v primernem roku, ki so ga določili izvedenci — zopet pogozditi. Ta določila so prevzeta tudi v sedaj veljavni zakon, so pa v toliko poostrena, da mora upravno oblastvo odrediti in določiti rok in po potrebi tudi način pogozdovanja, ako je bilo gozdno zemljišče izkrčeno brez dovoljenja.

Dolžnost, pogozditi posek, je bremenila tedaj po starem gozdnem zakonu in obremenjuje po sedaj veljavnem gozdnem zakonu prizadeta zemljišča in ne samo osebo, ki je bila ob času sečnje lastnik zemljišča.

Gozdno parcelo, izpremenjeno brez dovoljenja prvostopnega upravnega oblastva v kulturo vrta, je bilo zato v smislu gornjega dne 1. julija 1930 smatrati za gozd. Če si po tem dnem njeni lastniki niso priskrbeli oblastvenega krčitvenega dovoljenja po sedaj veljavnem gozdnem zakonu, je to parcelo smatrati še vedno za gozd in se morajo zato zanjo uporabljati določila gozdnega zakona.

b) Parcela je vpisana v zemljiškem katastru kot gozd, v naravi pa se uporablja kot njiva.

V tem primeru se mora stranka izkazati s krčitvenim dovoljenjem ali pa dokazati, da tista parcela vobče ni bila gozd. Sicer velja smiselno, kar je povedano pod a).

c) V zemljiškem katastru je parcela vpisana kot pašnik, v naravi pa je zasajena z gozdnim drevjem.

V tem primeru mora upravno oblastvo s pritegnitvijo gozdarških strokovnjakov na kraju samem ugotoviti, ali je tisto zemljišče smatrati za gozd.

* Cl. 38. in sled. zak. o zemljiškem katastru.

č) Zemljišče je vpisano v katastru kot vinograd in je tudi v naravi vinograd.

Če obstoji verjetna domneva, da je bilo to zemljišče prej gozd (od 1. januarja 1855 dalje), je treba nesporno ugotoviti, ali je bilo zemljišče na zakonit način odtegnjeno gozdni proizvodnji. V negativnem primeru veljajo za to zemljišče predpisi zakona o gozdih.

Pod odredbe zakona o gozdih spadajo končno tudi zemljišča, ki se morajo proglasiti kot gozd na podlagi predpisov posebnega zakona, kakor na primer na podlagi uredbe o utrjenih prostorih.

*

Gozdnopolijski predpisi vsebujejo one ukrepe, katerih namen je, da se zavaruje obstanek obstoječih gozdov in da se obvarujejo pred škodo, ki jim preti ali od lastnika-posestnika gozda ali od drugih oseb ali od narave same.

Kakor že poudarjeno, veljajo ti predpisi za vse gozdove vobče, torej tudi za državne gozde; to pomeni, da država kot lastnik gozda ne nastopa kot oblastvo, ampak kot lastnik gozda, tedaj enako z ostalimi lastniki gozda.

Odredbe §§ 6. do 29. so naperjene zoper protipravna dejanja, storjena po lastnikih (posestnikih) samih v njih lastnih gozdovih, predpisi §§ 30. do 47. so narekovani iz potrebe zavarovanja privatne lastnine in interesov javnega reda po pretežno protipravnih dejanjih drugih oseb.

Štiri so osnovna načela omejitve z razpolaganjem gozdne lastnine, ki jih nalaga zakon lastniku s temi predpisi:

1. prepoved krčenja gozda in izpreminjanja gozdnega zemljišča (§§ 6. do 10.);
2. prepoved pustošenja gozda (§ 11.);
3. dolžnost pogozdovanja (§§ 12. do 14.);
4. proglasitev gozdov za zaščitne (§§ 15. do 27.).

Poleg teh so gozdarskopolijske prirode še naslednji predpisi:

5. zaščita gozda pred vetrom (§ 28.), pred insekti in nalezljivimi boleznimi (§ 29.);
6. izkoriščanje paše, stelje, mahovine, listovcev (§§ 30. do 39.);
7. zaščita pred gozdnimi požari (§§ 40. do 47.).

1. Krčenje gozda.

Kakor smo že prej omenili, postavlja gozdni zakon poljubnemu izkoriščanju v svojih gozdnopolijskih odredbah iz javnih ozirih občutne omejitve. Ena najobčutnejših in najvažnejših omejitev iz javnih ozirov je prepoved samolastnega krčenja gozda in izpreminjanja gozdnega zemljišča v drugo vrsto kulture. Gozdni zakon določa namreč v § 6., odst. 2., da se brez dovolitve državnega oblastva gozd ne sme krčiti in tudi ne gozd-

no zemljišče uporabljati v druge namene, da bi se trajno odvzelo gozdnemu proizvodanju.

V tej zapovedi pride najbolj do izraza načelo, da se morajo obstoječi gozdovi obdržati in ne odtegniti svojemu namenu, to je da morajo služiti trajnemu gozdnemu proizvodanju.

V pravno-zakonitem smislu je razumeti s krčenjem gozda samo tako dejanje, s katerim namerja lastnik odtegniti gozdno zemljišče gozdni proizvodnji ali ga privedi trajno v drugo vrsto kulture (v polje, travnik, vrt, pašnik, vinograd in podobno). Pod pojmom krčenja se zato ne more razumeti izkop panjev iz zemlje, ne da bi imel lastnik namen, odtegniti zemljišče gozdni proizvodnji, ali ako se tak način krčenja izvrši zaradi mrčesa ali bolezni. Tudi sečnja na golo, s katero se popolnoma odpravi ves gozdni sestoj iz zemljišča, in se izkoristi zemljišče začasno za poljedelske namene, še ni krčenje, ako se sicer pogozditev izvrši v odrejenem zakonitem roku (tako imenovano gozdnopoljedelsko gospodarstvo). Pod pojmom krčenja se tudi ne more razumeti one nezaraščene površine, ki se začasno uporabljajo v gozdne namene zaradi umnega gospodarjenja in ukoriščenja gozda, na primer gozdne preseke, ležarinski prostori, riže, drčje, gozdna pota itd.

Zakon pa omogoča, da v utemeljenih primerih lastnik gozda lahko odtegne svoje gozdno zemljišče gozdni proizvodnji. To odtegnitev pa veže na odobritev oblasti in na pogoje, ki jih v § 7. taksativno (izčrpno) navaja. Pri tem je zakon postavil posebno merilo za absolutno gozdno zemljišče in posebno za relativno gozdno zemljišče.

V § 8. označuje zakon kot absolutno gozdno zemljišče tako, ki ni trajno sposobno za drugo vrsto kulture, razen za vzgojo gozda, glede na lego in na konfiguracijo ter fizikalno in kemijsko sestavo tal. Absolutno gozdno zemljišče je tedaj ono, ki se trajno ne more uporabljati za drugo vrsto kulture razen za gojo gozda iz naslednjih treh razlogov:

1. zaradi neugodne lege, na primer zaradi močnega nagiba (velike strmine), visoke nadmorske višine, oddaljenosti in zaradi prometnih zvez;
2. zaradi konfiguracije, na pr. grape, soteske, prepadi, čeri;
3. zaradi fizikalnih in kemijskih sestavin tal, na pr. zaradi peščenih kraških, močvirnatih tal.

Absolutno gozdno zemljišče pa more izgubiti značaj absolutnega zemljišča, če odpadejo navedeni razlogi, n. pr. zaradi gradnje prometnih naprav, z melioracijo zemljišč (osuševanje močvirja).

Absolutna neproduktivna zemljišča, to je taka, na katerih tudi gozd ne more rasti, se ne morejo prištevati med absolutna gozdna zemljišča.

Relativno gozdno zemljišče pa je tako zemljišče, obraslo z gozdom, ki se da uporabiti tudi za drugo vrsto kmetijske kulture, na primer za njivo, za travnik, pašnik, vinograd in podobno.

Krčitevno dovoljenje za relativna gozdna tla sme (tedaj diskrecijska pravica oblastva) izdati upravno oblastvo samo po naslednjih pogojih:

1. če lastnik gozda dokaže, da potrebuje zemljišče nujno v druge kmetijske namene, ki jim ne more drugače zadostiti, in če se neizpodbitno dokaže, da je pričakovati trajno boljše ukoriščenje zemljišča.

V tem primeru mora tedaj lastnik gozda dokazati: a) da stvarno obstoji utemeljena življenjska potreba, da se gozdno zemljišče potrebuje za poljedelske namene; b) da navzlic intenzivnemu obdelovanju svojih poljedelskih zemljišč ne more zadostiti svojim življenjskim potrebam, in c) da je pričakovati trajno boljše ukoriščenje zemljišča, kar se presoja s stališča zemljišča in ne morda s finančnega stališča lastnika;

2. če gre za površino, manjšo od 5 ha, ki je obdana s poljedelskimi zemljišči. Na takih izoliranih gozdnih zemljiščih je zaradi dovoza in spravljanja lesa čez polje in zaradi male površine moči izvajati pravilno gozdnogospodarsko politiko le v majhni meri. Tudi so ovira zaradi zasenčenja poljedelskim zemljiščem.

3. Če gre za zemljišče, ki je potrebno za postavljanje zgradb, prometnih, melioracijskih in podobnih sredstev, za otvarjanje kamnolomov, za osnavljanje ribnikov, vodnih rezervoarjev in podobnih naprav in za njih vzdrževanje. S tem predpisom, ki je jasen, je utemeljeno krčenje iz javnih ozirov (gradba zdravstvenih in sličnih ustanov, železnic, cest, vodnih rezervoarjev, industrijskih podjetij in podobno) ali pa zaradi boljšega ukoriščenja zemljišč.

4. Če s tem niso kršene pravice drugih oseb in če na to pristane oblastvo, kolikor gre za javnopravne osebe.

S pravico drugih oseb so mišljene pravice do souporabe gozdnega zemljišča ali ukoriščenja gozdov, na primer služnosti, užitki, paša upravičenca. Ne morejo se pa pod to določilo podvajati pravice hipotekarnih upnikov.

Javnopravne osebe, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom, morajo prošnji za krčitev priložiti odobritev pristojnega nadzornega oblastva, na primer:

a) za drž. gozdove odobritev ministra za gozdove in rudnike;

b) za cerkvene gozdove, za gozdove cerkvenih dostojanstvenikov, nadarbinske, kapiteljske, samostanske, cerkvenih redov in fondov, verskih zakladov — privoljenje duhovnega oblastva v sporazumu z ministrom pravde kot vrhovnim nadzornim oblastvom nad cerkvenim imetjem;

c) za gozdove zemljiških zajednic, agrarnih skupnosti, mestnih in seljskih občin sklep skupščine oziroma sklep mestnega sveta ali občinskega odbora; ti sklepi morajo biti odobreni še od pristojnega nadzornega oblastva;

č) za gozdove, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom, je po ministrskem pravilniku o krčenju gozdov in izpremambi zemljišč

v drugo vrsto kulture potrebno odobrenje bana glede odstopa od gospodarskega programa oziroma za državne gozdove odobrenje ministra za gozdove in rudnike.

Absolutno gozdno zemljišče pa se sme odtegniti gozdno-vzgojnim namenom samo, če so podani pogoji iz točke 3 § 7. zakona (glej zgoraj).

V vseh zgoraj navedenih primerih izda krčitveno dovoljenje upravno oblastvo po svojem svobodnem preudarku. Navzlic obstoju zgoraj navedenih zakonitih pogojev pa odreka gozdni zakon v odstavku zadnjem upravnemu oblastvu pravico izdati krčitveno dovoljenje, ako tega ne dopuščajo naslednji javni interesi:

1. korist občnega gospodarstva, pod katerim je treba razumeti interese gozdarstva in poljedelstva;

2. interes javne varnosti, kar se presoja po predpisih o zaščitnih gozdih;

3. interes obrambe domovine, ki je zlasti aktualen za one gozdove, ki leže vzdolž državne meje; v tem primeru so metodajne direktive in odredbe vojnih oblastev;

4. zaščita klimatskih in higienskih ozirov, v danem primeru bi se moral ta interes uvaževati za večje gozdne površine ali pa za gozdove, ki so izpostavljeni vetru;

5. ekonomske potrebe krajev; dovoljenje se ne sme izdati za kraje, ki jim primanjkuje lesa.

Krčitvena dovoljenja izdajajo po zaslišanju pristojnih organov in vseh interesentov za gozdne površine do 5 ha občna upravna oblastva prve stopnje, za površine nad 5 ha pa ban.

Postopek za izdajo krčitvenega dovoljenja sme upravno oblastvo uvesti samo na strankin predlog (načelo privatne maksime). Prošnjo pa sme vložiti po izrečnem zakonitem predpisu (odst. 1. in 6. § 7.) edino lastnik zemljišča, tedaj ne morda posestnik ali uživalec gozda. Upravno oblastvo pa mora o vloženi prošnji po službeni dolžnosti ugotoviti, ali dopušča krčenje gozda javni interes (načelo oficialne maksime).

Utemeljeni prošnji mora lastnik gozda priložiti:

1. izvleček iz zemljiške knjige;
2. posetni list;
3. kopijo iz katastralne mape;
4. odobrenje pristojnega upravnega (gozdarskega) oblastva glede odstopanja od gospodarskega načrta, ako je prizadeto zemljišče pod posebnim javnim nadzorstvom;

5. dovoljenje pristojnega nadzornega oblastva, ako je lastnik javnopravna oseba, ki je pod posebnim javnim nadzorstvom.

Po prejemu pošlje občno upravno oblastvo prve stopnje prošnjo pristojni upravni občini zaradi objave, s katero se pozivajo vsi interesenti, da stavijo v roku 14 dni pri občini morebitne ugovore. Po izteku tega roka razpiše to oblastvo razpravo in po potrebi krajevni ogled, h kateremu povabi vse pristojne organe in prizadete stranke.

V krčitvenem dovoljenju se mora določiti rok, do katerega je treba izvršiti krčenje. Če se krčenje v tem odrejenem roku ne izvrši, izgubi to dovoljenje veljavo. V upravičenih primerih sme pristojno oblastvo dovoliti enkratno podaljšanje odrejenega roka.

Stroški postopanja obremenjujejo stranko (§ 9/4).

Podrobni predpisi o postopanju oblastva so vsebovani v pravilniku, objavljenem v Sl. listu št. 217/35 ex 1930.

2. Pustošenje gozda.

Zakon o gozdovih odreja v odstavku 1, § 11.:

Pustošiti gozd je prepovedano.

V drugem odstavku istega paragrafa pa zakon dalje predpisuje:

Z gozdnim zemljiščem in gozdnim sestojem se ne sme ravnati tako, da se slabi moč zemljišča ter ogroža ali onemogoča trajnost gozdnega proizvodjanja ali vzgoja gozda na tem zemljišču.

Težko je definirati in stvarno opredeliti pojem pustošenja gozda. Nekateri stoje na stališču, da je interes splošnosti vezan v vprašanju pustošenja gozda v prvi vrsti na tla, a v drugi vrsti na gozdni sestoj, ki ga ima zemljišče, na primer naravno pogozdovanje je onemogočeno, kjer se je zaradi grabljenja listja, stelje odstranila zemlja, zlasti hranljivi del.

Po pravilniku o prepovedi pustošenja gozda in o dolžnosti pogozdovanja naj bi bil podan pojem pustošenja v drugem odstavku § 11. To pa ni točno. V tem odstavku daje zakonodavec zgolj smernice, oziroma je podan kriterij za presojo v konkretnem primeru o obstoju pustošenja gozda.

Določbe tega paragrafa bi bilo potrebno revidirati in čimbolj vezati s predpisi o sečnji (posledica nepravilne sečnje se čisto pokaže šele čez več let, desetletij), da bi se namen zakonodavca mogel čim bolj ostvariti. Kajti s preventivnimi ukrepi, ki jih mora oblastvo izdati v smislu tega paragrafa, ki so na primer prepoved sečnje, paše in žirjenja, zapoved pogozdovanja zemljišča itd., se ne more preprečiti izigravanje teh predpisov po gozdnih posestnikih.

3. Pogozdovanje.

Dolžnost pogozdovanja, ki jo nalaga zakon v §§ 12. in 13. posestniku gozda (ne samo lastniku), je najbolj realna in najučinkovitejša represivna mera zakona o gozdih. Predpis dolžnosti pogozdovanja predstavlja močno omejitev svobodnega razpolaganja s privatno lastnino, toda ta omejitev je upravičena, ker je občnega interesa, pa tudi v interesu posestnika gozda samega.

Ločimo umetno pogozdovanje (pomlajevanje) in naravno pogozdovanje (pomlajevanje). Umetno se pogozduje ali s setvijo semena ali s saditvijo gozdnih sadik. Pri naravnem pomlajevanju pa zraste na kraju posekanega drevja nov naraščaj iz odpadlega semena ali iz poganjkov.

Predpisi o pogozdovanju so vsebovani v §§ 12. do 14. Te je pa prav za prav uporabljati na umetno pogozdovanje. Na naravno pomlajevanje posega zakon s tem, da prepoveduje pustošenje zemljišča (§ 11.) ali pašo v onih gozdih ali njih delih, v katerih so živali škodljive za mladi zarod (§§ 30., 31. in 32.), in s tem, da zapoveduje, da se mora sečnja izvajati tako, da se z njo ne onemogoča naravno pomlajevanje (§ 76.).

V § 12. zakona je vsebovana občna dolžnost pogozdovanja. Izpolniti jo mora posestnik sam, in sicer najpozneje v treh letih po opravljeni sečnji, kolikor mu ni izdano krčitevno dovoljenje. V izjemnih primerih (elementarne nezgode, vetrolomi, poplave, neuspele pogozditve) sme oblastvo podaljšati ta rok največ za dve leti. Zakon pa obvezuje posestnika gozda, da mora pogozditi tudi stare nepogozdene poseke, in to v petih letih od uveljavljenja zakona o gozdovih; tudi ta rok se sme podaljšati v izjemnih primerih še za nadaljnjih pet let (skrajni rok je tedaj 30. junij 1940).

Če je za gozd odobren gospodarski načrt, tedaj se morajo gozdne goljave pogozditi, kakor je v tem načrtu predvideno.

Smatra se, da je posestnik gozda tem zakonitim predpisom ustreget, čim je vse storil za uspešno pogozditev posek.

Prisilna pogozditev. Odredbe § 12. se nanašajo na redne sečnje, ki slone na načelu umnega in trajnega gospodarjenja, odredbe § 13. pa na pretirano izkoriščanje (krčenje, zažiganje, pustošenje in podobno).

Po določbah § 15. mora po svoji službeni dolžnosti pristojno upravno oblastvo odrediti pogozdovanje in »po potrebi« tudi način pogozdovanja, z označbo primerne roka (na roke iz § 12. oblastvo ni vezano), v naslednjih primerih:

1. za gozdove, izkrčene brez dovoljenja;
2. za gozdna zemljišča, za čijih krčenje se je izdalo dovoljenje, toda se je z njih odpravil samo gozd, krčenje pa se ni izvršilo v odrejenem roku;
3. za gozdna zemljišča, na katerih je nedvomno ugotovljeno pustošenje gozda;
4. za neobrasle površine absolutnih gozdnih zemljišč (ta odredba se nanaša samo na površine, ki niso subsumirane pod odredbami §§ 92. do 105.);
5. za paljevine (po požaru uničen gozd, zažiganje zaradi paše — novine);
6. za one izpašnike, glede katerih se ugotovi, da niso potrebni za drug gospodarski namen, in tudi za one pašnike v hribih, pri katerih je potrebno, da se vzdrži potrebno razmerje med gozdom in pašniki. Namen zakonodavca je, s to določbo dvigniti produktivnost zemlje. S služnostjo obremenjene planine se smejo le tedaj pogozditi, če to dovoli oblastvo iz razlogov deželne kulture*;
7. ako posestnik gozda ne zadosti odredbam § 12.

* Glej § 29. zakona z dne 21. maja 1911, dež. zak. Kranj. št. 2 ex 1912.

Ako posestnik gozda ne izvrši po oblastvu zaukazane pogozditve v odrejenem roku, mora po določbah § 14. izvršiti pogozditev občno upravno oblastvo prve stopnje na stroške in nevarnost (morebitni neuspeh pogozditve) posestnika gozda. Predhodno pa mora prvostopno oblastvo seveda izdati tozadevno odločbo. — V tem primeru sme to oblastvo z banovo odobritvijo v zavarovanje stroškov pogozdovanja vzeti od posestnika kavcijo v znesku stroškov, določenih za pogozdovanje. To kavcijo pa more upravno oblastvo zahtevati tudi ob izdaji sečnega dovoljenja (§ 13. zakona o prijavi sečenj), ako dvomi, da bo posestnik gozda izvršil pogozditev v zakonitem roku, in za pravilno spravljanje lesa še posebno kavcijo. Kavcija se zmanjša sorazmerno z izvedenim pogozdovanjem. Pogozditev mora biti seveda izvršena uspešno.

Podrobne predpise o prisilnem pogozdovanju vsebuje pravilnik o prepovedi pustošenja gozda in o dolžnosti pogozdovanja; podrobni predpisi, zlasti predpisi o spolnitvi in čiščenju gozdnih kultur so vsebovani tudi v banovi naredbi o gospodarjenju z nedoraslimi gozdovi v čl. 1. do 3.

4. Zaščitni gozdovi.

Zakon določa v § 15., da smejo upravna oblastva izvestne gozdove proglasiti za stalno zaščitne ali za začasno zaščitne ter predpisati posebno postopanje z njimi.

Za boljše razumevanje teh predpisov je treba predočiti, kakšno nalogo imajo stalno zaščitni in kakšno začasno zaščitni gozdovi.

Stalno zaščitni gozdovi, ki imajo to svojstvo že po naravi, varujejo trajno svoje lastno stanišče in stanišče svoje okolice v javnem in občnem interesu, pa tudi v interesu lastnika gozda samega. Lastnik gozda zaradi tega ne more zahtevati od države nobene odškodnine, ako se njegov gozd proglasi za stalno zaščiteno.

Naloga začasno zaščitnih gozdov pa je:

1. da ščitijo objekte izven svojega stanišča v javnem ali občnem interesu ali v interesu izvestne privatne osebe in ne tudi v interesu lastnika gozda. Lastnik gozda je zato upravičen zahtevati odškodnino ali celo odkup zemljišča od oseb, v katerih korist se proglasi gozd za začasno zaščiteno;

2. zaščita je začasna, dokler traja potreba zaščite izvestnih objektov.

Stalno zaščitni gozdovi imajo tedaj že po svoji naravi svojstvo zaščitnega gozda, začasno zaščitni pa šele na osnovi posebne proglavitve upravnega oblastva (konstitutivni akti).

Kateri gozdovi se smejo proglasiti za stalno zaščitne, pove § 16., katere pa za začasno, pa § 17.

Stalno zaščitni gozdovi so:

1. oni, ki ščitijo zemljišče zoper udiranje, izpiranje in usade ter so na strmih obronkih ali ob bregovih vodah ali na zemljišču, izpostavljenem raznašanju (odnašanju) po vetru;

2. oni, ki ščitijo studence, hudourniška območja, preprečujejo naglo odtekanje vode in tako posredno ščitijo zoper poplave in plazove (lavine);

3. oni, ki so na zgornji meji vegetacije ali vobče na visokih legah v hribih.

Začasno zaščitni gozdovi pa so oni, ki ščitijo objekte izven svojega stanišča, zlasti oni, ki ščitijo zdravilne vode in klimatska zdravilišča, ter jih je oblastvo proglasilo za take.

Za stalno zaščitne gozdove proglašajo ban ali po službeni dolžnosti ali na zahtevo prizadetih oseb (lastnika gozda, lastnika sosednjih zemljišč, občine, vasi itd.) na podstavi pribavljene strokovnega mnenja gozdarskega referenta in po izvršenem postopku. Če se razprostira gozd na ozemlje več banovin, je pristojen oni ban, v čigar območju leži največji del tega gozda (§ 18.).

Začasno zaščitne gozdove pa proglašajo ban edino na zahtevo prizadetih oseb, javnopravnih (tudi države, na primer ministra za vojsko, za promet, za gradbe) in privatnopravnih, fizičnih in pravnih oseb.

Omejitve za gospodarjenje in ravnanje s takimi gozdovi so zelo občutne. Te omejitve so deloma v zakonu izrečno predpisane (na primer: prepoved sečnje na golo — § 20.); prevzem gozda v državno upravo — § 21.; gospodarjenje po načelu stroge trajnosti — §§ 56. in naslednji), deloma so pa prepuščene prostemu predudarku oblastev, ki načelno ne smejo prekoračiti odredb glede pustošenja in krčenja gozdov ter zavarovanja pogozditve. Podrobni ukrepi, ki jih sme upravno oblastvo izdati, so vsebovani v pravilniku o zaščitnih gozdovih z dne 20. junija 1930.

S predpisanimi omejitvami morejo gozdovi zgubiti mnogo na svoji vrednosti ali pa je njih vrednost zaradi znižanega donosa zmanjšana. Zato daje zakon lastniku nekatere olajšave, in sicer:

a) oprostitev davka deloma ali celoma po zakonu o neposrednih davkih,* ako so predpisane omejitve o upravljanju gozdnih proizvodov in razpolaganju z njimi večje od onih, ki izvirajo iz prepovedi pustošenja in krčenja (§ 24.);

b) ako je gozd začasno zaščiten, sme zahtevati lastnik od prizadetih oseb odškodnino (§ 19.) ali celo odkup zemljišča, ako bi bili predpisani ukrepi za lastnika tako težki, da bi se s tem ogražal njegov gospodarski obstanek (§ 22.)**

Lastnik je dalje upravičen zahtevati, da se odzame značaj začasno zaščitnega gozda, ako prestanejo razlogi, zaradi katerih je bil gozd proglašen kot tak. O tem pa odloča občno upravno oblastvo prve stopnje (§ 25.).

* Glej čl. 3., 9., 10., 11. in 12. zakona o neposrednih davkih.

** Odkup se more zahtevati pred proglasitvijo in ne šele po proglasitvi gozda za začasno zaščitnega. Višino odkupne cene ugotovi z odločbo občno upravno oblastvo na osnovi prometne vrednosti. Če stranka z višino te odkupne cene ni zadovoljna, se lahko obrne s tožbo na pristojno redno sodišče.

O vsaki proglasitvi gozda za stalno ali začasno zaščiteno gozd se mora izdati odločba v smislu predpisov §§ 106. in naslednji zakona o občnem upravnem postopku, na podstavi ugotovitvenega postopanja po določbah zakona o gozdovih, pravilnika o zaščitnih gozdovih in zakona o občnem upravnem postopanju. V odločbi, ki nima odločilne moči (§ 119., odst. 2, z. u. p.) morajo biti predpisane in obrazložene vse omejitve* in točno označena površina ter pri proglasitvi gozda za začasno zaščitnega tudi višina odškodnine za morebiti ustavljeno črpanje dohodkov in reparticija — povračilo škode med interesirane osebe (§ 19.). V skrajnem primeru sme odrediti tudi prevzem v državno upravo.

Ako se postopanje uvede na predlog prizadete stranke, mora ta prvo priložiti:

1. izvleček iz zemljiške knjige;
2. katastrski posestni list;
3. pregledni načrt;
4. strokovni gozdarski izvid tistega gozda v pogledu stanišča, ki ga je treba dobro opisati, in glede sestoja.

Izvršna odločba se mora izvesti v zemljiški knjigi po službeni dolžnosti.** Sreski gozdarski referent mora voditi za območje svojega okraja točno evidenco vseh zaščitnih gozdov.

Po pravilniku o zaščitnih gozdih se smatrajo za zaščitne gozde tudi gozdi, ki so bili po prejšnjih gozdnih zakonih proglašeni za zaščitne ali obrambne gozdove, če se na zahtevo prizadetih oseb ne odvzame značaj zaščitnega gozda v smislu § 25. Za te gozde pa se ne morejo strogo uporabljati predpisi zgoraj omenjenega pravilnika niti ne predpisi § 56. in sledečih.

*

V § 26. je vsebovana specialna določba, da se more postopati smiselno kakor z začasno ali stalno zaščitnimi gozdi tudi z gozdi:

1. ki služijo obrambi domovine;
2. ki so proglašeni na podstavi posebnega zakona za naravne spomenike (nacionalni parki).

* Kakšne ukrepe (omejitve) mora vsebovati odločba, predpisuje pravilnik o zaščitnih gozdovih. Te omejitve se nanašajo na obseg in način sečnje, na način izvažanja lesa, na pašo in obseg izkoriščanja. Te omejitve se morajo vpisati v gospodarske načrte. Po § 56. so namreč tudi zaščitni gozdovi uvrščeni med gozdove pod posebnim javnim nadzorstvom, to je med gozdove, s katerimi se mora gospodariti po načelu stroge trajnosti in na osnovi odobrenega gospodarskega načrta. — Po razpisu ministrstva za gozdove in rudnike št. 7936 z dne 1. novembra 1938, mora vsaka odločba o proglasitvi zaščitnega gozda vsebovati tudi ugotovitev, v koliko se je zaradi proglasitve znižal čisti katastrski donos konkretnih katastrskih parcel, če je v tej odločbi predpisan poseben način gospodarjenja z gozdom. S tem razpisom je bilo dana avtentično tolmačenje k § 24. zakona o gozdovih glede postopka o ugotovitvi čistega katastrskega donosa.

** Z razpisom 17.644 z dne 30. marca 1938 je ministrstvo za pravosodje izdalo podrejenim sodiščem navodila o obveznem vpisovanju in načinu poslovanja glede poočitve v zemljiški knjigi, da je gozd proglašen za zaščiteno.

K točki 1: Gozdi, ki služijo obrambi domovine, predstavljajo najvišji državni interes. Zaradi tega morejo biti omejitve za te gozde najgloblje, ker je tu vprašanje obrambe države odločilnejše od vprašanja gozdnopolijskih ukrepov; odstopiti se sme celo od načela trajnega gozdnega gospodarstva v gozdih, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom. Kateri gozdi služijo obrambi domovine, odredi minister za vojsko in mornarico.

Gornja odredba je dopolnjena oziroma celo poostrena s predpisi § 64. finančnega zakona za leto 1939/1940 in s predpisi uredbe o utrdbah in utrjenih prostorih.

V § 64. cit. finančnega zakona je odrejeno, da se na tistih mestih ali prostorih, ki jih minister za vojsko in mornarico v svojem odloku izrečno označi, brez predhodne soglasnosti pristojnega vojaškega oblastva ne sme gozd do golega posekati, preveč preredčiti ali preveč klestiti niti gola površina pogozditi. Za pravilno sečnjo po tej odredbi sta solidarno odgovorna lastnik gozda in podjetnik sečnje.

Uredba o utrjenih prostorih pa določa v čl. 7, točka 6, da ne more nihče brez pismene odobritve pristojnega vojaškega oblastva na utrjenem prostoru posekati obstoječi gozd kakršne koli vrste, niti pogozdovati goljave, niti se ne sme v teh gozdih brez predhodne soglasnosti pristojnega vojaškega oblastva dovoliti kakršno koli drugo ukoriščanje gozda. Izjeme dopušča ta uredba samo za posek drevja zaradi elementarnih ali drugih nezgod (sneg, mrčes, požar itd.); to sečnjo pa mora zaradi naknadne odobritve takoj javiti pristojnemu vojaškemu oblastvu. — Če prepove vojaško oblastvo sečnjo gozda ali pogozditev goljave zasebnikom, samoupravnim ali drugim zajednicam, ki jim je dohodek iz gozda važen činitelj v gospodarstvu ali bi se njih gozdno gospodarstvo zaradi pogozditve spravilo v nered, se prizna za to prikrajšbo odškodnina po čl. 13 te uredbe. Škoda se povrne načeloma po sporazumu. Če se sporazum ne doseže, določi povračilo odškodnine občno upravno oblastvo prve stopnje. Zoper odločbo tega oblastva sme nezadovoljna stranka vložiti glede višine odškodnine v dveh mesecih tožbo pri pristojnem rednem sodišču. Za kršitev te določbe (čl. 7, točka 7, uredbe o utrjenih prostorih) je predvidena v čl. 14 citirane uredbe zelo stroga kazen, in sicer: Če je dejanje storjeno v rednem stanju vojske, strogi zapor do dveh let ali zapor do dveh let, v obeh primerih še kazen v denarju do 50.000 din; če pa je dejanje storjeno, ko je vojaška sila v pripravljalnem, mobilnem ali vojnem stanju, pa robija do pet let. Nevojaške osebe spadajo zaradi kaznivih dejanj po tej uredbi v rednem stanju pod pristojnost rednih sodišč, v pripravljalnem, mobilnem in vojnem stanju pa pod pristojnost vojaških sodišč.*

* Zaradi popolnosti naj se navaja še:

Uredba z zakonsko močjo o pomožnih letališčih z dne 4. maja 1939, Sl. list št. 342/58 ex 1939, ki določa

v čl. 5: minister za vojsko in mornarico sme za ustrezno odškodnino po odločbi zrakoplovne cenilne komisije odrediti:

K točki 2: Gozdni zakon prepušča specialnemu zakonu, da odredi, katere gozde je smatrati za narodne parke. Tak zakon je že izšel. To je uredba o narodnih parkih z dne 12. maja 1938, ki ima moč zakona.* S to uredbo pa niso izločeni že izvestni gozdi kot narodni parki, ampak je prepuščena odločitev ministrskemu svetu. Ministrski svet izda to odločbo na predlog ministra za gozdove in rudnike v soglasju z ministrom za finance, za trgovino in industrijo in za zgradbe. Pač pa predpisuje uredba v čl. 1, kateri predeli se smejo izločiti in proglasiti za narodne parke, to so: predeli posebne prirodne lepote, znanstvenega ali zgodovinskega pomena ali ki imajo pogoje, da bi služili v uživanje prirode, telesno in duševno krepitev človeka in služijo razvoju tujskega prometa.

Ta uredba se sicer ne nanaša zgolj na gozdna zemljišča, ampak na vsa zemljišča vobče. Ako pa so v takih parkih tudi gozdi, pa uredba izrečno določa, da se gozdi v mejah narodnih parkov štejejo za zaščitne gozde in da veljajo zanje vse določbe zakona o gozdih, ki se nanašajo na zaščitne gozde, če ne predpiše pristojno oblastvo posebnih odredb po čl. 3 te uredbe. Po čl. 3 te uredbe pa se sme pravica do svobodnega uživanja dohodkov v narodnem parku deloma ali povsem utesniti. Zaradi utesnitve te pravice pa ima lastnik zemljišča (razen države, banovine in neposredno prizadetih krajev) pravico do odškodnine; tudi se sme lastnik gozda ukoristiti ugodnosti iz §§ 21., 22., 23. in 24.

Naj se na tem mestu še navede § 121. zakona o gozdih, ki določa, da se morajo predmeti zgodovinske, znanstvene, umetniške vrednosti, naravne lepote in redkosti, ki so v gozdu, čuvati in vzdrževati in da minister za gozdove in rudnike predpiše, česar je treba za čuvanje teh objektov in predmetov. Ta določba se more uporabljati zgolj za posamezne predmete (objekte), ki so v gozdu, ne pa za izvestne gozdne predele, kakor tudi ne za one objekte, ki so izven gozda. Podrobni predpisi glede izvajanja gornje določbe pa so vsebovani v naredbi ministrstva za gozdove in rudnike glede čuvanja in vzdrževanja predmetov zgodovinske, znanstvene, umetniške vrednosti, naravne lepote in redkosti. Glede utesnitve lastninske pravice se pripominja, da po tej naredbi lastnik objekta ni upravičen zahtevati odškodnine, pač pa sme za-

a) da se razširijo obstoječa letališča tako, da se pretvorijo sosedne zemljiške površine v ledino, pašnik ali travnik;

b) da se pretvorijo potrebne zemljiške površine v ledino, pašnik ali travnik, prikladen za napravo letališča;

v čl. 6: okrog letališča se na razdaljo do 1000 m od meje letališča brez predhodne odobritve štaba zrakoplovstva vojske na predlog zrakoplovne komisije za izbiro letališč ne smejo zasajevati gozdovi.

* Na osnovi čl. 8 uredbe o nacionalnih parkih je izdal minister za gozdove in rudnike v soglasju z ministrom za trgovino in obrt pod št. 1698 z dne 3. marca 1939 podrobne predpise o sestavi in delokrogu posvetovalnih odborov, Službene Novine z dne 28. marca 1939, št. 70-XIX.

htevati, da se predmet, ki se proglasi za predmet po § 121. označenega svojstva, odkupi v občne namene; dalje mu pripada na zahtevo odškodnina za sestavne dele takega objekta v primeru, da si jih namerava pristojna institucija prisvojiti za znanstvene ali umetniške namene.*

(Dalje prih.)

Uprašanja in odgovori

Ali je oskrba obč. ubožca dobaviteljstvo?

Pri nas imamo občinsko ubožico, katero je doslej oskrbovala neka stranka. Nekega dne pride ta uboga z vsem, kar ima, k županu in mu pove, da ne more biti več pri dosedanji oskrbnici in da naj jo pošlje kam drugam. Župan jo je pomiril in ji dejal, da naj zaenkrat gre in da bo že preskrbel drugo stranko, ki jo bo oskrbovala. Občina je nato razglasila, da odda proti primerni oskrbnini občinsko ubogo. Zglasil se ni nihče. Medtem je pa ubožica zopet prišla k županu in ni hotela nikamor; zato ji je župan dejal, naj gre kam drugam, dokler se ne najde nova oskrbna stranka. Ona pa ni hotela in je župana prosila, če je lahko kar pri njem. Ker uboge ni hotel nihče sprejeti, je ostala pri županu, kjer je še sedaj. Občina seveda sedaj županu izplačuje oskrbne stroške v isti višini, kakor bi jih morala plačevati vsaki drugi stranki. — Prosimo za pojasnilo, ali je s tem postal župan dobavitelj občine, ali imenovana uboga lahko ostane pri njem, ali pa jo mora župan na vsak način odpraviti kam drugam, in ali občina sme njemu plačevati oskrbne stroške, dokler je imenovana pri njemu v oskrbi? — Obč. K.

Odgovor: S tem da župan (ali kateri koli občinski odbornik) vzame občinskega ubožca v oskrbo, nastane med njim in občino pogodbeno razmerje, ki ima značaj dobaviteljstva po t. 4, § 28 zakona o občinah, če prevzema oskrbo v pridobitnem namenu, to je, če hoče s tem zaslužiti. Ni treba posebnega dobička; zadostuje normalni zaslužek, kakor ga ima na primer kmet, ki vozi gramoz na občinske ceste z lastno vprego in po običajni vozniški ceni. Ni dobaviteljstva, če se je prevzem ubožca v oskrbo izvršil iz usmiljenja do reveža, tudi če občina vrača dejanske stroške, ki jih ima oskrbovalec z oskrbovancem; enako ne, če se je prevzem izvršil v sili, kakor je to v vašem primeru, ko občina dokazano ni mogla in ne more dobiti drugega oskrbovalca in ko se jasno vidi, da je ubožec kljub oskrbnini, ki jo občina plačuje, županu le v breme in ne v zaslužek. V vašem primeru tudi redna oskrbna oskrbi ne daje značaja dobaviteljstva, ki bi bilo izključevalni razlog po § 28 cit. zakona.

Prepričani smo, da banska uprava v vašem primeru, če bi ji bil naznanjen, ne bi našla pogojev za razrešitev župana po 1. odst. § 129 zakona o občinah. Seveda, če najde občina vendarle drugo primerno oskrbno stranko in je sedanja oskrbna tako visoka, da daje gotov, čeprav skromen zaslužek, oddajte ubožca tja, ker bi župan sicer izgubil pogoje za občinskega odbornika in bi se moral razrešiti.

Poštinska prostost.

Imamo primere, ko mora občinski tajnik večkrat sestavljati za občane razne prošnje in druge vloge na oblastva. Prosim za pojasnilo, ali sme občina tako prošnjo ali pritožbo, ki je bila sestavljena v občinski pisarni za privatno stranko, poslati pristojnemu oblastvu kot službeno pošiljko poštne prostote.

O. H.

* Naj se omeni še, da je po čl. 1 uredbe o pospeševanju turizma z dne 20. februarja 1936, Sl. list št. 138/21 ex 1936, naloga pospeševanja turizma tudi v tem, da skrbi za varstvo prirodnih vrednot v državi, ki so važne za pospeševanje turizma.

Odgovor je skoraj nepotreben in vprašanju se le čudimo. Predvsem naj se občinski tajniki sploh ne ukvarjajo s sestavljanjem privatnih vlog, kjer bi se jih lahko preganjalo zaradi zakotnega pisaštva. Na noben način naj tega ne delajo med uradnimi urami! Proti vsem predpisom pa je, če potem občina v občinski pisarni sestavljeno prošnjo ali pritožbo, ki je čisto privatnega značaja, pošlje kot uradno pošiljko poštine prosto. Zgodilo se je že, da je n. pr. upravno sodišče zbralo vse kuverte, v katerih so dosele na urad privatne pošiljke brez plačane poštine, a so bile opremljene z uradnim občinskim pečatom in z označbo »Službeno, poštine prosto«, in jih poslalo poštni direkciji v nadaljnje poslovanje. Ta je seveda uvedla proti krivicu kazensko postopanje in zahtevala od njega denarno kazen v smislu zakona o pošti, telegrafu in telefonu.

Opozarjamo pri tej priliki vse občine, naj nikdar ne zlorablajo svoje poštinske prostosti v privatne namene, ker to kvari njihov ugled in vzbuja celo sum nepoštenosti, čeprav se po večini godi iz nevednosti. Uradno se odpremljajo na višja oblastva samo vloge, ki se morajo po izrečnem predpisu zakonov vložiti pri občini in ne neposredno pri oblastvu, ki so mu namenjene (na primer pritožbe proti sklepom občinskega odbora, o katerih odloča sresko načelstvo, a se morajo vložiti pri občini, itd.). Uradni značaj takih vlog se vidi v tem, da jih občina s poročilom na vlogi sami predlaga višjemu oblastvu, s čimer je postala vloga njen uradni spis (akt).

Gornje pojasnilo seveda ni razumeti tako, da občina oziroma njeni organi in uslužbenci ne bi smeli pomagati občanom, ki se obračajo nanje za pravni ali drugi nasvet. Ogibati se je le sestavljanju takih vlog, ki spadajo v zakoniti in izključni delokrog gotovih poklicev (odvetnikov, notarjev itd.), ter izrabljanju poštinske prostosti ali drugih ugodnosti, ki jih uživa občina kot oblastvo. Občinska pisarna pa mora ostati splošna, široko odprta posvetovalnica; kajti občinski uslužbenec mora, enako kakor banovinski in državni, služiti narodu z vsem svojim znanjem.

Mesečni zaključki v novem blagajniškem dnevniku.

Za poslovno leto 1940/41 je tudi naša občina prejela novi blagajniški dnevnik, ki se razlikuje od prejšnjega obrazca. Vsaka občina ima razen drugih izdatkov tudi izdatke za občinske ubožce. Prejemki in izdatki so se v prejšnjem dnevniku vknjiževali v posebnem dnevniku. Kje pa naj letos dobimo kritje za izdatke ubožnega sklada, ko se vknjižuje vse v enem dnevniku, oziroma so ti dnevniki združeni v enega? V prejšnjem dnevniku se je vsak mesec preneslo iz blagajne občine toliko, kolikor se je porabilo med mesecem za občinske reveže. Kako se pa naj letos to krije? Dalje ima tukajšnja občina v proračunu za leto 1940/41 predviden gotov znesek v proračunu veterinarskega sklada, ki se prenese kot prispevek blagajni občine. Kako se naj letos to izvede? — O. S.

Odgovor: Do 31. marca 1940 so vodile občine najmanj štiri samostojne blagajniške dnevnike, in sicer za občino, za ubožni sklad, za veterinarski sklad in za ljudsko delo. Ponekod se je vodil kot peti dnevnik še blagajniški dnevnik turističnega odbora. Ni pa pri tem vštet depozitni dnevnik, tako da jih je bilo v celoti pet ali šest. Od 1. aprila 1940 dalje sta uvedena samo dva dnevnika, in sicer eden za občinski denar in eden za depozitni (prehajalni) denar. Po pravilih knjigovodstva ne sme ob mesečnih oziroma ob tromesečnih zaključkih blagajniški dnevnik izkazovati nikdar več izdatkov, kakor prejemkov. Kakor je znano, krije večino izdatkov za ubožce občinska blagajna; ubožna blagajna navadno nima lastnih sredstev. Da ni bilo ob zaključkih blagajniškega dnevnika ubožnega sklada v tem dnevniku več izdatkov kakor prejemkov, je bilo treba pred vsakim zaključkom primanjkljaj ubožnega sklada prenesti iz občinske blagajne v ubožno blagajno. S tem je bil blagajniški dnevnik ubožnega sklada izravnana.

Kakor vidimo iz gornjega vprašanja, niso vse občine na jasnem, ali je treba tudi po novem načinu vršiti te mesečne prenose. Že v zadnji številki »Samouprave« je bilo pojasnjeno, da se v novem obrazcu vpiše v koloni »blagajna« vsak dohodek in vsak izdatek brez ozira na to, na kateri proračun se

nanaša. V tej koloni so torej vpisani že tudi dohodki in izdatki ubožnega in veterinarskega sklada. V tej koloni ne sme biti izdatkov več kakor dohodkov. Mesečni zaključki pa tudi povedo, koliko je bilo dohodkov in izdatkov za občino, za ubožni in veterinarski sklad, za ljudsko delo (kuluk) in za turistični odbor. Skupne vsote dohodkov in izdatkov teh posameznih proračunov je prenesti ob vsakokratnem zaključku v izpisek blagajniškega stanja. Skupni dohodki in izdatki, ki se pokažejo v izpisku, se morajo ujemati z vsoto dohodkov in izdatkov v koloni »blagajna«. Tako je vsak mesec omogočena kontrola, da li so posamezni zneski pravilno vpisani in sešteti. Ni pa treba mesečno izravnati ubožnega in veterinarskega proračuna; to se izvrši šele pred letnim zaključkom. Ne bila bi nobena napaka, če bi se že ob mesečnih zaključkih sproti prenesel primanjkljaj ubožnega sklada tudi v dotično kolono; toda to bi delo samo po nepotrebem povečalo. V tem primeru bi bilo treba vnesti v kolono »za občino« med izdatke potrebni primanjkljaj ubožnega sklada, isti znesek pa med dohodke v kolono »za ubožni sklad«. Ker pa se mora kolona »blagajna« ujemati s posameznimi proračuni, je isti znesek vpisati tudi v kolono »blagajna« med dohodke in med izdatke. Na isti način je postopati s primanjkljajem ali prebitkom veterinarskega sklada. Oba načina sta dopustna in pravilna, priporoča pa se prvi način.

Prebitek veterinarskega sklada.

Ali se sme porabiti prebitek veterinarskega sklada za splošne občinske potrebe, in če se sme, kdo o tem odloča in katero oblastvo odobruje takšne sklepe. — O. D.

Odgovor: Po čl. 7 pravilnika o posesti psov (Sl. list 1937, št. 119/17) »se mora kriti morebitni primanjkljaj veterinarskega sklada iz splošnih občinskih sredstev, morebitni presežek pa se sme porabiti le takrat za splošne občinske potrebe, če dohodki sklada stalno presegajo izdatke in se presežek po vsej verjetnosti ne bo rabil za potrebe tega sklada. Primanjkljaj proračuna občinskega veterinarskega sklada se vnese v redni občinski proračun pod posebno postavko, ravno tako njegov presežek, kadar se sme po določilu prejšnjega stavka porabiti za splošne občinske potrebe.«

Besedilo pravilnika je jasno. Presežek veterinarskega sklada je mogoče porabiti za splošne občinske potrebe, če se ta presežek stalno ponavlja in če se ne bo rabil za potrebe tega sklada. Najenostavnejši postopek, da se taka uporaba dovoli, je ta, da se presežek sklada vstavi v občinski proračun med dohodke v partijo 6/7 »nepričakovani dohodek«. Mora pa občina v pojasnilih k proračunu izrecno pripomniti, da se presežek v veterinarskem skladu že nekaj let ponavlja in da zadostujejo za kritje rednih potreb sklada redni letni dohodki.

Če pa občina ni vnesla presežka veterinarskega sklada v redni občinski proračun, ga je mogoče porabiti za splošne občinske potrebe v obliki izrednega kredita po § 100 z. o., ki ga odobruje ban. Tako se med letom pokaže, da je treba povečati n. pr. kredit za pisarniški material ali kak drug izdatek. Občinski odbor sklene na predlog občinske uprave, da krije to povečanje z več prejetimi dohodki občinskega veterinarskega sklada. Blagajniški letni prebitek, ki še ni vnesen v proračun, smemo smatrati za »več prejeti dohodek«. Tudi v takih primerih mora občina v spremnem poročilu pojasniti, da se prebitek veterinarskega sklada, s katerim se krije nameravano povečanje kredita v občinskem proračunu, ne bo potreboval za potrebe tega sklada. Na podlagi odobritvenega odloka prenese sedaj blagajnik prebitek iz blagajniškega dnevnika veterinarskega sklada v občinski blagajniški dnevnik.

Letošnji občni zbor Županske zveze je zaradi izrednih razmer odložen na nedoločen čas!
